

Ligia romontscha = Lia rumantscha : rapport annual 1959 : (mars 1959 - mars 1960)

Autor(en): [s.n.]

Objektyp: **Group**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **73 (1960)**

PDF erstellt am: **22.07.2024**

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

LIGIA ROMONTSCHA
LIA RUMANTSCHA

Rapport annual

1959

(mars 1959 - mars 1960)

Tabla

	Pagina
Radunonza da delegai	235
La suprastonza	235
Las cumissiuns dalla Ligia	236
Il quen 1959	240
Cuors romontschs	243
Las ediziuns en lavur dalla Ligia	244
L'acziun pel teater rumantsch	248
Las scolettas el 1959	249
Nossas societads affiliadas	251
Publicaziuns dalla Ligia 1959	261
Publicaziuns romontschas u davart il romontsch en re- vistas d' auter lungatg	262
Las duas votaziuns dil pievel grischun davart la contribu- ziun dil Cantun alla Ligia Romontscha/Lia Rumantscha	263
La Ligia Romontscha/Lia Rumantscha engrazia	278
Pintga cronica	279
Nos giubilaris	279
Nos morts	280
Consideraziuns finalas	283
Quen 1959	285

Radunonza da delegai

Il 9 da matg 1959 ha giu liug ella sala dil Capricorn a Cuera la radunonza generala statutarica dalla LR. A quella caschun ei il parsura seregurdaus cuortamein dils «40 onns Ligia Romontscha». Il viceparsura, dr. Erwin Durgiai, ha presentau sias ponderaziuns e quellas dalla suprastonza arisguard la votaziun digl 1. da mars 1959. La radunonza ha eligiu ina *cumissiun speciala* per la preparaziun d' ina revisiun parziala dils tschentaments dalla LR.

Ella ha lu priu enconuschientscha dalla bilanza e dil quen, dil rapport dils revisurs e dil Rapport annual ed approbau quels unanimamein.

Il 24 d' october 1959 ha lu giu liug la radunonza extraordinaria dalla LR che ha priu posiziun davart las propostas dalla Cumissiun per la revisiun dils tschentaments.

La suprastonza

ha giu dapi la votaziun digl 1. da mars 1959 9 sesidas e 3 ulteriuras ensemen culs presidents dallas societads.

Ins ha discutau la situaziun sco quella sepresentava suenter la disgraziada votaziun, preparau las sesidas culs presidents, la radunonza statutarica regulara dils 9 da matg 1959 sco era la radunonza extraordinaria dils 24 d' october 1959. Ins ha tractau: damondas da subsidi per publicaziuns ed arranschaments, da sustegn augmentau per la scoletta da Domat, il preventiv 1959, la nova clav da repartiun da mieds supplementars, la midada parziala dils tschentaments dalla LR, proponend ina cumissiun speciala per ina revisiun parziala da quels, la declaronza dallas societads affiliadas p. m. dil Cussegl pign e grond, l' ediziun commemorativa per Otto Barblan, l' ediziun commemorativa dall' ovra da Peider Lansel, il quen 1959 cun cuort rapport d' activitad per il Departament digl intern a Berna e per il Cussegl pign, damondas da budget 1960, il sustegn dil teater, davart la propaganda per la nova votaziun e davart las directives per quella, davart il Comite d' acziun per ina contribuziun cantunala alla LR, damondas dil proceder e co la LR savess esser gideivla per questa acziun da propaganda.

Il biro

Igl onn 1959 ein sorti dil biro: 1488 brevs, 787 pachets, 275 cartas postalas, 3220 stampats, 3068 cudischs (Voc. Vieli 97, Dicziunari Bez-zola/Tönjachen 45, Uorsin 78, Flurina 24, Tablas Brunies 115 serias, Bibliografia I e II 33, Carnets dalla OSL e LR 686, Pieder Spelau 55, Nossas Praulas 18, Laudinella 61, Nay/Vieli, Bien di, bien onn 199, Musa Romontscha 20, Pignoc 44, Arquint, Cuors Vallader 15, Ar-quint/Felix, Curs Sutsilvan 55, Indian Grischun 214, Canzunettas e Versets 20, Canzunettas e giugs 19, divers auters cudischs 1271).

El biro dalla Ligia ei vegniu multiplicau:

355 matrizzas = ca. 36 000 fegls diversas lavurs

628 matrizzas = ca. 22 000 fegls bustabs Dicziunari ladin-tudais-ch

Pagaments:

627 pagaments ein vegni fatgs dalla Ligia

1 211 pagaments ein vegni fatgs alla Ligia

Las cumissiuns dalla Ligia

Las cumissiuns da scola, da cant e da scoletta han buca giu se-sidas duront quest onn.

La cumissiun per la revisiun dils tschentaments

La revisiun dils tschentaments dalla Ligia Romontscha

Il «na» dil pievel grischun per calonda mars 1959 davart igl augment dil subsidi cantunal alla Ligia Romontscha ha buca mo effectuai consequenzas negativas, na el ha era resultau aspects positivs e suleglivs per il moviment retoromontsch. Viu en la retrospectiva astg' ins forsa ughegiar la pretensiun ch' il verdict digl onn passau seigi schizun staus ordvart saluteivels, era sche nossa uniun tetgala ei vegnida privada per in onn da considerabels mieds finansials, derivonts dil Palaz federal e dalla Casa grischa, ed ha stuiu serestrenscher sensiblamein en siu program d'acziun. La refusada dalla contribuziun postulada ha perencunter aviert ils eglts tscheu e leu en nos cerchels romontschs e clamau ad in examen da cunscienza, il qual ei buca mo staus da nez, mobein zun necessaris per il futur dalla Ligia e da sias societads affiliadas, gie per igl entir moviment romontsch!

Gia cun caschun dalla radunonza da delegai dils 9 da matg 1959 ha il suttascrit en sias «Consideraziuns davart la votaziun digl 1. da

mars 1959» appellau al saun giudezi ed alla sinceradad dils delegai e fatg ina retscha propostas per la remedura dallas relaziuns scardalidas eifer la famiglia romontscha. Las propostas fuvan il fretg da serius studi ed intensivass discussiuns el ravugl dalla suprastanza dalla Ligia e dallas singulas societads, dallas qualas las quater uniuns d' acziun directa eran era denter ellas secunvegnidas sin ina partida puncts da refurma. Las lingias directivas eran ultra da quei vegnidas discutadas e fixadas dalla tschentada dalla suprastanza LR cun ils parsuras dallas siat societads grischunas ils 25 d' avrel 1959. La radunonza ha era ella capiu las enzenas dil temps ed ha incumbensau ina cumissiun speciala culla revisiun dils tschentaments dalla LR el senn dallas objecziuns fatgas. En quella cumissiun ha la radunonza eligiu ils signurs dr. N. Gaudenz, dr. St. Sonder, Cr. Caduff ed il suttascret, il davosnumnau sco president.

Senza targlin ei la cumissiun semessa alla lavur ed ha sin fundament da dus sbozs dil president dalla cumissiun e da signur dr. Gaudenz formulau la revisiun basigneivla. En duas liungas sedutas eis ella s' unida sin in project communabel, il qual ei vegnius presentaus dil sutsignau alla suprastanza dalla Ligia. Cun pintgas midadas ha il sboz da revisiun passau quella istanza predeliberonta ed ei silsuenter era vegnius acceptaus grosso modo dil gremium dils suprastants dalla Ligia e dils parsuras dallas societads ils 19 da settember 1959. Treis artechels dispoteivels havev' ins schau liber per mauns dalla radunonza da delegai. La sancziun formala e constitutiva han ils tschentaments revedi e purificai definitivamein obteniu cun grond pli dalla radunonza extraordinaria da delegai dils 24 d' october 1959. L' approbaziun datescha pia da quei di. L' entrada en vigur suonda cun caschun dalla radunonza ordinaria digl onn 1960, prevedida per ils 4 da zercladur 1960. Quei ei ellas lingias principalas la procedura da revisiun da nos tschentaments, la quala astga senza auter vegnir qualificada per zun democratica!

Mo era materialmein portan ils novs tschentaments il bul dalla concepziun democratica e federalista. Dalla bial' entschatta ein ils cercchels cumpetents stai pertscharts dil fatg ch' ei sappi ella situaziun dada sulettamein vegnir en damonda ina revisiun parziala culla finamira d' adattar certas determinaziuns als giavischs e basegns dallas societads commembras senza disfar il baghetg legislatori dils fundaturs dalla Ligia. La finala havevan persunalitads dil format giuridic d' in professor Pieder Tuor fatg padrin als tschentaments originals. Ins astgava era buc emblidar ch' ei setracti da tschentaments e buca da statuts, pia dalla constituziun dalla LR culla corrispundenta sistematica cumprimida e concisa e buca da leschas executorias. *Il pensum da revisiun seclamava pia: rinforzament dall' in-*

fluenza dallas societads affiliadas, schilunsch ch' ina organisaziun da tetg po vertir quei senza piarder siu intent e siu dretg d' existenza. Per quei motiv essan nus s' absteni da midadas spirontamein formallas, stilisticas ed ortograficas, surlaschond tut quei ad ina proxima generaziun dalla Ligia en temps pli ruasseivels ed adattai leutier. Talas relaziuns dadas, mo la via da cumpromiss era pusseivla cun tener mied e mesira, observar dueivla disciplina — schizun sut l' enzenza da certs sacrificis digl entelleg — ed era cun sedistaccar psicologicamein dil «dies ater», dil di da votaziun.

Il punct cardinal dalla revisiun — detagls savein nus capèivlamein buca porscher — san ins resumar cuortamein sco suonda: Sper la suprastanza da tschun dels, recrutai ord igl intschess dallas quater societads cun acziun directa, eis ei vegniu scaffiu in Cussegl dalla LR cumpigliand ils presidents dallas singulas societads en cuminonza culla suprastanza LR, pia in gremium da 13 persunas. Fertion che la suprastanza resta igl organ executiv e representativ ed exequescha las incumbensas da gestiun, representa il Cussegl igl organ directiv e consultativ, il qual tracta e decida tuttas damondas generalas e principialas. Sia competenza finanziaria eifer ils cunfins dil preventiv munta a frs. 2 000.— resp. frs. 5 000.—. Cun quella novaziun duess il ligiom denter l' organisaziun da tetg e las societads affiliadas esser serraus abundontamein e la peisa e muntonza dominonta transponida sin las singulas societads. Naturalmein va en quei mument era la gronda part dalla responsabladad vi sin las societads, las qualas sorprendan en medem temps in bionton dils pensums adossai entochen oz alla Ligia. Quels vegnan aunc augmentai a favur dalla litteratura pil cult e survetsch divin en baselgia. Per saver realisar tut quellas incumbensas basegnan oravontut las societads d' acziun directa considerabels mieds finansials, ils quals vegnan accordai secund ina nova clav da repartiziun dils mieds nunligiai e disponibels, vegni libers entras la renunzia als centers e secretaris a Trun e Samedan. A vesta dil character efemer — diember dallas olmas digl intschess tenor dumbraziun federala — han ins desistiu d' incorporar quei instrument finansial els tschentaments. A quella omisiun han ins denton saviu rispunder senza remiers, suenter che quei principi ei vegnius stipulaus ell' enconuschenta declaronza dallas societads per mauns dallas autoritads cantunalas e ch' el ha anflau sia precisun e concretisaziun el messadi dil lud. Cussegl pign dils 2 d' october 1959.

Il pli ault organ dalla LR, la radunonza da delegai, ha medemamein retschert entras la revisiun ina nova fatscha in bionton pli proporziunala e proporziunada. Tenor ils novs tschentaments obtegn scadina societad affiliada ella radunonza generala 3 vuschs funda-

mentals ed ultra da quei ina vusch supplementara per mintga 200 commembers u fracziuns da quei diember. Ins ha schau curdar la limita da 10 vuschs, risguardond la forza efectiva dallas societads e lur intschess, denton evitond igl experiment ed extrem da majorisaziun: pia ina cumbinaziun ni meglier detg in cumpromiss davart l'idea dallas duas combras parlamentaras ella democrazia! Taluisa astgass gia il ravugl dils delegai porscher garanzia per in prospereivel agir a pro dalla Ligia e sias societads commembras. — Ina revisiun schizun totala ha finalmein il davos organ dalla LR, il revisorat, saviu registrar. El ei vegnius rinforzaus en quei senn ch' el sedivida pil futur en duas partiziuns: en la controlla finanziaria, exequida dalla Controlla cantunala da finanzas secund las prescripziuns severas per quei uffeci ed en la Cumissiun da gestiun per l'examinaziun dils quens ed oravontut dalla gestiun dalla Ligia. Il menaschi financiar vegn cheutras suttoposts ad ina controlla minuziusa e rigorusa, la quala vegn a porscher la basa giavischeivla per l'approbaziun dil quen annual e la gestiun entras il Cussegl pign ed il Departament federal digl intern, ligiada culla prestaziun dil subsidi federal e la contribuziun cantunala.

Per entgins principis exprimi els tschentaments eis ei vegniu prevediu lur precisaziun en in protocol supplementar cull'elaboraziun dil qual la Cumissiun da revisiun ei vegnida incaricada. Milsanavon eis ei vegniu exprimiu al medem gremium il giavisch dad era vuler preparar la redacziun dils differents regulativs prevedi els tschentaments revedi. La Cumissiun ei pronta dad era surprender quella scharscha e sedeliberar dad ella schiprest ch' ils concernents artechels anflan lur realisaziun ella pratica.

Ils tschentaments ein fatgs, lur valur e valzen dependa denton grondamein da lur introducziun, applicaziun ed execuziun! Zun giavischeivla fuss da quei pugn da vesta ina certa cuntinuitad denter la Ligia veglia e la Ligia nova ed en quei senn — silmeins per in cuort temps transitori — la cooperaziun dils vegls suprastonts per metter il carr era ella pratica sin buna via. — Possi la proxima radunonza da delegai anflar la vera, tuttavia buca leva slihaziun a pro dalla Ligia e digl entir moviment romontsch!

Engraziand a mes stimai signurs collegas dalla Cumissiun per lur preziosa collaboraziun, caracterisada da profunda enconuschientscha dils problems romontschs e da madirezia dil pareri, concludel jeu miu rapport cun in fervent «Viva la Ligia Romontscha»!

Cuera, Pastgas 1960.

Cumissiun da revisiun dils tschentaments dalla LR:
dr. *Erwin Durgiai*, president.

Il quen 1959

Il quen 1959 ei vegnius saldaus sin miez schaner 1960 ed ei, senza retard, vegnius revedius e tarmess al Departament federal digl intern, sco era al Departament d'educaziun da nies Cantun, aschuntond in cuort rapport d'activitad dalla LR per quei onn da menaschi.

Igl onn da menaschi 1959 ei sesviluppaus tenor il preventiv, approbaus tras la radunonza da delegai dils 9 da matg 1959. Ins fuvu pertscharts che las lavurs ed acziuns instradadas astgien buca vegnir interruttas ni sistidas, avon ch' il pievel grischun vessi buca survegniu danovamein caschun da s'exprimer davart ina contribuiziun cantunala alla Ligia Romontscha.

Considerond quei fatg ha la suprastonza, suenter haver priu contact cul Cussegl pign, astgau proponer in budget che prevedeva in deficit da ca. frs. 27 000.—. Aschia han ins saviu cuntinuar il program senza stuer prender mesiras pli rigurusas e smesar l'acziun en favur dallas scolettas romontschas.

Il *quen da gestiun* 1959 siara cun in deficit da frs. 27 221.05. Il Cussegl pign haveva, renconuschend las ponderaziuns dalla LR, corrispundiu a nossa istanza per in credit da transiziun da 25 000 francs ord il Fondo da lottaria. Tras questa contribuiziun extraordinaria, per la quala nus essan obligai ad in grond engraziament, sereducescha il deficit da gestiun dalla LR pigl onn 1959 agl import effectiv da frs. 2 221.05.

Nus schein suandar ina survesta dils cuosts dalla LR per sias posiziuns principalas dils onns 1958 e 1959:

	Quen 1958 frs.	Budget 1959 frs.	Quen 1959 frs.
A. Quen general			
1. Cuosts generals	37 621.66	37 000.—	41 081.51
2. Contribuziuns			
Societads affiliadas	8 300.—	14 300.—	14 300.—
Per ovras litteraras e musicalas	6 008.80	8 000.—	6 884.05
3. Acziuns generalas			
Teater	—.—	1 000.—	732.50
Cuors da lungatg	1 470.50	1 500.—	2 705.—
4. Acziun speciala			
Scolettas	72 450.92*		
Taxa dils scolarets	7 230.96*	83 483.50	78 704.65
5. Scola primara e lectura per la giuventetgna	8 243.20	3 950.—	1 676.10

B. Quen d'ediziun	Quen 1958 frs.	Budget 1959 frs.	Quen 1959 frs.
1. Vocabularis			
Redacziun	13 881.35	24 000.—	24 456.10
2. Autras ediziuns	12 946.95	10 000.—	2 998.60

* Daferton che las taxas da scola figureschan el quen 1959 sut entradas, havevan nus giu scuntrau quellas dils 1958 cun ils cuosts dallas singulas scolettas. Per saver cumparegliar ils cuosts totals fuvan dad aschuntar las taxas dils scolarets dils 1958.

Arisguard las singulas posiziuns dein nus cheu entgins sclariments.

A. Quen general

Ad 1. Cuosts generalis. Las pagas secumponan sco suonda: Al president per sia lavur da secretari frs. 6 000.—; alla birolista frs. 9 367.40, da quels eran vegni cudischai 1958 frs. 838.40 transitoricamein, han denton danovamein stuiu vegnir screts da mal al quen pagas, essend che quei pagament fuva buca entaus; agid supplementar frs. 3 356.—; prestaziuns socialas or da 1958 frs. 290.—. La lavur dil secretariat crescha ad in crescher. Daferton ch' ins ha saviu far pigns spargns sin tscheins da locals, scaldament e glisch, manteniment e reparaturas, biblioteca ed archiv, lavurs tras tiazas per sunas, ei carschida l'expensa per pagas per frs. 2 500.— e las contribuziuns alla SVS per frs. 1 200.—.

Ad 2. Contribuziuns. Las societads regionalas han retschert igl onn 1959 per l'acziun en lur valladas in import da frs. 6 000.—, e quei per l'emprema gada sin fundament da lur populaziun. Questa clav vegn dacheudenvi era a vegnir applicada per posiziun XVI da nossa survesta directiva davart il diever dallas contribuziuns federalas e cantunalas augmentadas.

Ad 3. Acziuns generalas. Al teater ed als cuors da lungatg han ins tochen dacheu buca saviu porscher l'attenziun ch'ei vessen meritau. Quels vegnan pér el niev program risguardai tenor la muntada che revegn ad els el cumbat direct per nossa cultura romontscha.

Ad 4. Acziun speciala. L'acziun en favur dallas scolettas, che ha priu sia entschatta ils 1945, semuossa pli e pli fetg sco mesira indispensabla per la preparaziun dall'instrucziun romontscha els vitgs da lungatg mischedau cun scola fundamentala tudestga.

Egl onn da gestiun essan nus s'occupai dall'avertura e finanziaziun d'ina **quarta scoletta a Domat**. Quei ei stau pusseivel mo entras subsidis augmentai davart dalla vischnaunca e dalla Ligia Romontscha. Da quei agid ei separticipada era la HOVAG, concedend ina contribuziun da frs. 3 000.—, e quei buca mo per las scolettas da Domat, mobein era per quellas da Razén e Trin.

La survesta sin pagina 63 muossa co las **prestaziuns dallas vischnauncas** allas 16 scolettas dalla LR ein plaun alla ga carschidas. Ellas contonschan ils 1959 la biala summa da frs. 18 050.—.

L'entrada totala per l'acziun speciala dallas scolettas munta en quei onn da gestiun a frs. 52 437.75, aschia ch' il quen general ha stuiu vegnir cargaus cun frs. 30 421.52 per 1958 e cun frs. 26 266.90 per 1959.

Ad 5. Scuola primara. Igl ei oz aunc caussa dalla LR da haver quitau ch' ei vegni dau al romontsch il post ch' el mereta cunzun ellas scolas dils vitgs dil Grischun central cun instrucziun fundamentala tudestga. Per render pusseviva questa instrucziun, ein vegni edi per la Sutselva (Schons, Tumliasca, Mantogna) e per il Plaun (Domat e Razén) agens cudischets da scola. L' instrucziun vegn dada dallas mussadras da scoletta, leu nua ch' ei manca scolasts romontschs ellas empremas treis classas. Il project per ina lescha grischuna da scola preveda igl obligatori per questa instrucziun. Ils cuosts massen lu a quen dil Cantun. Tochen oz ha la LR stuiu star buna per quels, cun excepziun dils onns 1953/54/55/56, che la Regenza haveva pagau in import da frs. 10 000.— ord il Fondo da lottaria.

Ils 1958 ein cumpari: In cudischet da scola per las classas mesaunas dallas scolas en Sutselva, in cudischet per la 5avla classa dallas scolas dil Plaun, la plascheivla raquintaziun «Igl Indian Grischun» ed il pign fegl meinsil «La Punt» per las classas sura e per la giuventetgna da quellas cuntradas. En lavur sesanfla in cudischet per las classas sura dalla Sutselva ed ina reediziun dil III. e IV. cudischet da scola per Il Plaun.

**Contribuziun annuala da 5 raps per olma
dallas vischnauncas romontschas**

Quella contribuziun voluntaria han las biaras da nossas vischnauncas pagau dapi ils 1920. Igl ei per la LR fetg impurtont che sper las contribuziuns da Confederaziun e Cantun figureschien era talas da nossas vischnauncas. Ei dependa buca dalla altezia digl import, mobein che quel vegni contribuius regularmein. Aschia figureschan ina retscha vischnauncas mintg' onn en la gliesta dils contribuent.

Per ils 1959 han las suandontas vischnauncas pagau questa contribuziun:

	frs.		frs.		frs.
Medel	10.—	Peiden	4.35	Calantgil	3.50
Mustér	10.—	Degen	16.15	Andeer	31.55
Sumvitg	20.—	Vignogn	20.—	Pignia	5.—
Schlans	5.—	Lumbrein	30.—	Zirà	15.—
Breil	30.—	Surcasti	10.—	Casti-Vargistagn	5.—
Vuorz	50.—	Tersnaus	10.—	Maton	15.—
Andiast	16.—	Uors	4.40	Vaz	75.—
Pigniu	5.—	Camuns	5.—	Alvaschein	15.—
Rueun	25.—	Duvin	6.30	Lantsch	20.—
Ruschein	15.—	Flem	65.—	Casti	25.—
Schnaus	7.—	Trin	35.—	Brinzeuls	7.50
Schluein	25.—	Domat	50.—	Surava	10.—
Sagogn	25.—	Bonaduz	50.—	Alvagni	25.—
Falera	20.—	Razén	40.—	Bravuogn	50.—
Flond	8.10	Prez	11.55	Salouf	15.—
Luven	10.40	Veulden	10.—	Riom	11.50
Sevgein	10.—	Traun	15.—	Parsonz	5.—
Glion	25.—	Tumegl	13.30	Cunter	5.85
Castrisch	18.10	Pasqual	17.50	Savognin	38.30
Murissen	14.60	Scharans	25.—	Tinizong	20.—
Cumbel	15.—	Clugin	2.50	Rona	6.—

	frs.		frs.		frs.
Mulegns	5.—	Madulain	3.85	Scuol	69.20
Sur	10.—	Zuoz	38.95	Tarasp	30.—
Segl	11.25	S-chanf	23.—	Sent	40.50
Silvaplana	10.—	Zernez	60.—	Ramosch	28.25
San Murezzan	127.90	Susch	14.20	Tschlin	29.50
Schlarigna	30.—	Lavin	12.—	Müstair	20.—
Puntraschigna	40.—	Guarda	20.—	Sta. Maria	20.—
Samedan	50.—	Ardez	27.05	Fuldera	5.—
Bever	15.—	Ftan	25.20	Lü	5.—

(Tenor uorden geografic.)

B. Quen d' ediziun

Ad 1. Vocabularis. Il **Vocabulari sursilvan** sesanfla dapi ils 1957 en stampa. Ils cuosts da stampa e correcturas muntan a frs. 90 000.—. Ils subsidis per quels cuosts ein garanti. Il **Dicziunari ladin** ei en lavur dapi l'entschatta da settember 1958. La lavur ei progredida tochen tier la letra T. L'emprema redacziun astgass esser finida aunc avon Tschuncheismas. Alla suprastanza vonza ussa aunc in grond quitau: **la finanziaziun dalla stampa da quella ovra** che munta a datier da frs. 100 000.—.

Ad 2. Autras ediziuns. Daferton ch' ins veva impundiu ils 1958 per l'ediziun da 4 cudischets dalla OSL e LR, l'ediziun dalla scartira commemorativa per Hans Erni ed auters in import da frs. 12 946.95, contonschan ils cuosts d'ediziuns per ils 1959 mo frs. 2 998.60. Denton ein ussa cumparidas las «**57 canzuns per chor viril e chor mischedau**» che han anflau buna accoglientscha, sco era il bellezza album da canzuns cun accumpignament da clavazin da **Duri Sialm**. La Pro Helvetia, il Legat Cadonau e la Ligia Romontscha han susteniu quella ediziun.

Cuors romontschs 1959/1960, organisai ni susteni dalla LR

Liug	Scolast	Diember partic.	Idiom	Mieds d'instrucziun	Cuors
Andeer	Luzi Tscharner	10	Sutsilvan	Gram. Curs Sutsilvan	Cuors I
Castrisch	Martin Fontana	4	Sursilvan	Gram. Bien di, bien onn	Cuors I
Cuera	Gieri Carigiet	9	Sursilvan	Gram. Bien di, bien onn	Cuors I
Cuera	Fridolin Quinter	7	Sursilvan	Diversa lectura	Cuors III
Cuera	Dr. J. C. Arquint	5	Ladin	Gram. Cuors Vallader	Cuors I
Cuera	Dr. J. C. Arquint	3	Ladin	Gram. Cuors Vallader e diversa lectura	Cuors II
Cuera	Dr. J. C. Arquint	4	Ladin	Diversa lectura	Cuors III
Flem	Gieri Koch	17	Sursilvan	Gram. Bien di, bien onn	Cuors I
Glion	Daniel Caderas	11	Sursilvan	Gram. Bien di, bien onn	Cuors I
Glion	Daniel Caderas	4	Sursilvan	Metoda orala	Cuors II
Puntra- schigna	Otto Cantieni	6	Ladin	Gram. dr. Scheitlin	Cuors I
S. Murezzan	Arnold Parli	10	Ladin	Gram. dr. Scheitlin	Cuors I
Tavau	Gallus Pfister	3	Sursilvan	Gram. Bien di, bien onn	Cuors II
Tavau	Otto Arquint	5	Ladin	Gram. Ich lerne Romanisch	Cuors II
Trin	Flurin Darms	7	Sursilvan	Gram. Bien di, bien onn e lectura da Gian Fontana	Cuors II
Tusaun	Anna Lina Felix	5	Sutsilvan	Gram. Curs Sutsilvan	Cuors II

Las ediziuns en lavur dalla Ligia

1. Vocabulari sursilvan-tudestg

1. *Cumposiziun.* Dil Vocabulari sursilvan-tudestg ein el decuors dil 1959 vegnidas tschentadas las letras da F—P. Las letras Q ed R sesanflan dapresent tier la stamparia, vegnan denton ad esser ton sco tschentadas. Plinavon ha quella obteniu la letra S, in manuscret alla maschina da biebein 200 paginas.

Il redactur spera grondamein che la stampa sappi sedrizzar da tschentar uonn a fin igl entir manuscret dil Vocabulari. La cumposiziun dad A—Z havess per la correctura ed examinaziun definitiva gronds avantatgs, fuss ei cheutras gie pusseivel da controllar bein ed endretg ils renviaments, d' untgir repetiziuns nunnecessarias, sco era d' evitar eventuals svaris ortografics, naturalmein adina pusseivels sin in manuscret da varga 1000 paginas.

2. *Correcturas.* L' entschatta da mars 1958 ha prof. dr. G. Deplazes giu surpriu l' incumbensa da leger igl entir manuscret dil Vocabulari cun igl intent dad examinar e cumpletar ils artechels ton sco selai. El ei vegnius a riva cun sia gronda e stentusa lavur per la fin d' uost 1959. Il redactur ha saviu risguardar la gronda part da sias remarclas e propostas fatgas a scret. Che dr. Deplazes, sco magister da tudestg alla scola cantunala, ha era dedicau sia atenziun alla formulaziun tudestga, ei stau capeivel e d' avantatg per l' ovra. Il redactur engrazia a signur prof. Deplazes per sia buna lavur e selegra oravontut dil fatg ch' igl ei stau pusseivel da dar investa el bi material ed en la disposiziun e caracter dil Vocabulari, avon ch' el cumpari, ad in da nos pli representativs scribents.

Teniu stendiu han medemamein era ils signurs insp. I. Beer, tipograf R. A. Caviezel e prof. dr. Chr. Lorez. Ensemen cun il redactur vegnan els a stuer ghir aunc beinenqual' ura, entochen ch' il Vocabulari, che nus bassegein tuts, ei sin cruna. Signur Caviezel ha dil reminent giu la buontad da repassar aunc inagada criticamein las 6 empremas artgas dad A—Cadagliun. Quellas ein aschia crutsch madiras per la stampa. A tuts nos collaboraturs s' auda per lur lavur loiala e fritgeivla nies bien engraziament.

Il redactur sez ha dil C naven buca saviu sededicar alla correctura dallas bandieras sco quei ch' el havess giavischau. El ha en emprema lingia stuiu preparar dafertontier il manuscret per la stampa. Ultra da quei han sias incumbensas a Friburg ed al Seminari da teologs a Cuera smesau aspramein siu temps liber. Nuotatonmeins eis ei stau pusseivel da liquidar la letra C en secunda correctura, la letra D en emprema correctura. A mintga cass vegn la stampa per-

via da nus buc ad esser en perfetg inagada ch' ella ha tschentau a fin il manuscret.

3. *Damondas d' ortografia.* Ei fuva da sminar che l' agitaziun per via dallas midadas ortograficas secalmi e sespiardi cuagl ir dil temps. Pli e pli biars selain perschader ch' ina mudesta avischinaziun en la scripziun dils differentes idioms sco era en quei connex, ina simplificaziun radicala dil «de» e «da» sursilvan ein tuttavia raschuneivlas. El rapport digl onn vargau havein nus circumscret pli detagliadamein nossa opiniun surlunder. Tonaton essan nus neu e neu sedeclarai prompts dad exponer il problem ina secunda gada el ravuigl dalla Cumissiun LR per damondas dil Vocabulari sursilvan, schinavon che quei po survir alla caussa. Ina eventuala radunonza, clamada dalla LR, lubess anzi al redactur d' argumentar e fundar ses pass cun arguments e mussaments aunc pli eloquents che tochen dacheu.

Cuera, ils 20 d' avrel 1960.

Alexi Decurtins.

Rapport final sur la lectura dil Vocabulari sursilvan

Dapi varga in onn e miez sun jeu sededicaus en miu temps liber disponibel alla lectura dils manuscrets dil Vocabulari sursilvan per incumbensa dalla Ligia Romontscha. Arrivaus ussa alla fin cun questa lavur, less jeu engraziar alla LR per la confidanza a mi demussada. Jeu hai cun carschent plascher legiu questa lavur che muossa con rehs nus essan en bunas expressiuns e buns plaids, mo era con seriusa e schubra lavur che ei vegnida fatga dils redactors, prof. dr. R. Vieli p. m. e prof. dr. A. Decurtins.

Mia incumbensa fuva la controlla dalla funcziun dil plaid principalmein ella fraseologia. Sche jeu hai duront la lectura fatg empau remarclas, ein quellas patertgadas sco *segns da reponderaziun* pil redactur. El vegn a far diever dad enqual caussa e laschar autras. Jeu hai legiu il manuscret da miu pugn da vesta anora, cun mias enconuschientschas hodiernas dil lungatg. Tgei ei quei, cura ch' ins ei dapi vegn onns el territori tudestg e dumbra mo curonta onns! A mi stat buca a disposiziun il material dil DRG ni enzatgei semegliant. Bein hai jeu pliras gadas dumandau auters per cussegl ni hai fatg controllas cun las enconuschientschas dad auters. Mo quei ei buca adina stau il cass ed era buca pusseivel.

Mias remarclas hai jeu fatg en scret cun maschina, en tut ca. 50 paginas cun ver 1400 numers. Per part pertuccan quels numers la medema caussa, sco igl -i- digl adj. e semegliant. E jeu sai che jeu hai buca remarcau tut quei ch' ins savess remarcar sur ina inventa-

risaziun d' in lungatg vivent. Quei ei buca pusseivel, schiditg che nies lungatg vernachel viva.

Denton sun jeu selegraus dallas bialas monas bein ligiadas ed engraziel grondamein a tut tgi che ei sefatgs meriteivels.

Cuera, fin d' uost 1959.

Gion Deplazes.

2. Vocabulari ladin-tudais-ch

Quaist an gnittan redats ils custabs: *a, c, h, i, k, l, p, r, s, u, v, z*. Pür d'ürant il cuors da quaist an pudet il redactur chattar üna fuorma definitiva da la cumposiziun. Daspö il marz 1959 gnittan fattas amo alch müdadas fundamentalas, per part chattadas necessarias in la discussiun cha'l redactur avet in schner 1960 culs correctuors, giunfra Domenica Messmer e sar dr. Andrea Schorta.

Manzunain las plü importantas: a) l' alfabet sto gnir resguardà strictamaing, in regard a l' adöver pratic dal vocabulari; b) plets da la listessa famiglia fuorman ün chapitel; il chapitel vain pero interruiot, schi sieua immez sia successiun alfabetica ün pled na paraint; c) là ingiò cha vallader e puter han per üna chosa duos terms differentes, v. d. da differenta provgnentscha, vegnan quaists trattats separadamaing; d) i vain chattà per bön da nu dar per ün singul pled rumantsch massa blers plets tudais-chs; e) il vocabulari nu stuvesse surpassar ün tschert volüm, ed usche staran blers chapitels gnir scurznits; eir in favur a la survista aise racumandabel da nu far chapitels massa lungs. — Bleras müdadas gnaran fattas pür d'ürant las correcturas ingiò cha'l redactur pudarà resguardar las propostas dals correctuors.

A sar Jon Guidon gnit surdat d' excerptar la litteratura publichada davo il 1935, üna lavur chi 'ns fet attent a blers plets chi meritan da gnir resguardats.

In quaist mumaint vain il custab *s*, il plü lung da nos pletari, scrit gio sün matrizzas; l' *u*, il *v* e l' *z* sieuaran.

Da redar sun amo il *q* ed üna part dal *t*. In plü staran gnir sur-lavurats l' *e* e l' *f*, culs quals sar Jon Pult avaiva gnü cumanzà la redacziun dal vocabulari.

Il redactur sperescha da pudair correger sia lavur d'ürant ils mais d' instà, tant cha tuot stuess esser pront per la stampa fin l' utuon da quaist an.

Coira, avrigl 1960.

Oscar Peer.

3. Vocabulari da Surmeir

Tots dus redactours on durant igl onn passo betg catto bler taimp liber per luvrar ve digl Vocabulari, uscheia tgi ni igl T ni igl S en nias redigias a fejn. Fittos chels dus gronds bustabs, resta angal anc igl C scu bustab da pi gronda muntada. Nous speragn da pudeir luvrar anavant bagnspert, gio tgi las relaziungs tranter igls differents interessents paran ossa sen veia da sa calmar. Tar ena lavour usche minuziosa tgi sto neir fatga da tots dus redactours durant pacas ouras da taimp liber, è igl «clima da lavour» la cundiziung principala per tg' ins possa sa metter vedlonder cun gost.

Turitg, igls 23 avregl 1960.

Mena Wüthrich-Grisch.

4. Igl pledari da Sutselva

Durànt la stad 1959 à igl sutascret redigieu igl bustab R ca cumpeglia 16 varts a 13 varts digl bustab C. Quegl e bundànt egnà tearza da quel. Quels bustabs en ànc da cunvalar cuagl material digl DRG. Luzi Tschärner à fatg l'ampremma redacziùn digl A a cunvalo cuagl DRG. Ascheia fuss ussa fatga l'ampremma redacziùn digl A, B, D, E, F, G, H, I, L, M, N, P, R, U, V ad egnà tearza digl C. Igl resta ànc da rediger igl O, Q, S, T, X, Y a Z.

S. Murezzi, igl marz 1960.

Curo Mani.

5. Cudischets da leger e d' exercezis per il Plaun

Scolasta *Dorli Rageth* ha luvrau vinavon e finiu la secunda ediziun dil cudischet dalla 3. classa, slargond quel cun 10 novs tocs da leger adattai a quei scalem. Ella ha lu luvrau vid il cudischet cun exercezis da lungatg per la 3.-6 avla classa. Lein sperar che quella impurtonta publicaziun sappi vegnir dada en stampa el decuors dils 1960.

6. Cudischet da scola per las classas sura dalla Sutselva

Vi da quei cudisch, annunziaus en nies rapport digl onn vargau, lavuran per incumbensa dalla Conferenza romontscha dalla Sutselva ils scolasts Gion Mani, Julius Spescha, Giusep Muoth e Steafan Michael. Duront ils 1960 munglass era quel arrivar en stampa.

L'acziun pel teater rumantsch

Il teater ais ün factur importantischem per mantgnair e promover lingua e cultura. Perquai dà la LR speciala atenziun a quista chüra da la cultura da noss cumüns.

Daspö decennis s' interessa eir la Società svizra per il teater popular per nos teater rumantsch, ed hoz exista üna stretta collavuraziun tanter LR e quella instituziun svizra. La Società svizra tschercha da 'ns procurar bunas traducziuns our da la litteratura drammatica svizra, mantegna in Grischun ün consultader da teater ed organisescha cuors da teater; la LR stessa promova ouvras originals, rapreschantaziuns e cuors e s' interessa insomma per tuot las dumandas praticas dal teater. La lavur da la LR per il teater nu vain fatta be a l' improvista, mobain tenor ün plan da lavur sistematic. Uschè sperescha ella da cuntendscher ün effet düraivel da tuot seis sforzs in quist sectur.

La lavur concreta prestada dal mais marz 1959 fin marz 1960 consista in la consultaziun da 29 societats chi han tscherchè agüd in la tscherna d' ün bun toc. Nus las avain miss a disposiziun in tuot 130 tocs da tscherna. Da las 29 societats ha ün terz clet oura ün toc cussglià, ün resultat magari cuschidraivel, schi 's pensa cha 'l consultader nun indrescha adüna che tocs chi vegnan tschernüts e schi 's pensa cha nossa producziun drammatica ais fich s-charsa e fingià pulit cuntschainta dapertuot e schi 's tegna quint dal fat cha nus cussgliain be buns tocs chi nu garantischan adüna ün success eir per la chascha! Sperapro avain nus gnü occasiun da cussgliar eir cun regard a novas igluminaziuns da palcs, da güdar cun cussagls per redschias e scenerias e da salvar ün referat sur da la muntada dal teater per la cultura da noss cumüns.

Nus stuvain accentuar il bsögn urgiaintischem da novs tocs teater e vuessan profitar da la chaschun per animar a noss autuors dramatics dad intensiviar lur lavur in quist sen. In Engiadina avain nus gnü in quist an da rapport duos premieras ed in Surselva üna. Ma nus avessan dabsögn d' almain trais tocs novs per idiom, pel Grischun central sperapro amo almain 1—2 l' an. Tschert, i daschess eir esser bunas traducziuns. Ma propi be bunas. Tradüer ün nosch toc fess daplü dan co nüz.

La LR ha in mincha cas l' intenziun da promover il teater quant sco pussibel e nun ha neir mai refüsà seis agüd a chi chi d' ais gnü pro ella cun giavüschs güstifichats e bain argumentats.

Cuoira, Pasqua 1960.

L' incumbenzà per il teater:
Tista Murk.

Las scolettas el 1959

Gl' onn 1959 (marz 1959—marz 1960) â la Leia Rumàntscha puspe mantanieu near sustanieu 31 scolettas, 13 scolettas ca stattan sut tgira directâ a 18 ca vignan sustanidas davart da la Leia.

Ear suaintar la vuschada digl ampren da marz e 'gl vagnieu luvro anavànt an nossas scolettas, ad oz suaintar la lagrevla dumeingia digls 3 d' avregl â 'gl samusso ca quegl e sto la valetta. Uss pir ca me veanigl da star aint par la tgossa a da far la lavur pigl Rumàntsch cun tutta cunzianztga.

Igl onn 1959 â purto par egn pér da nossas scolettas egna near l'otra midada. Ascheia â la scoletta da *Calantgil* sen d' atunn savieu ir sei an tgea da scola nova, noua c' igl eara vagnieu samtgieu par ella egna beala a sulegliva stiva. Suaintar ca la scoletta da stad dad *Alvaschagn* eara stada sarada digl 1958 â giufna *Pia Eugster* surprieu ella la davosa stad, a nus vagn spranza c' ella turni puspe sen parmavera. A *Castrisch* â giufna *Dorathe Bundi* banduno igls 15 da maig la scoletta par ir an egna tgea d' unfànts a Langenbruck. Igl ampren da maig â giufna *Maria Cavelti* da Razén calo sia lavur a *Tgazzas* par ir a samaridar an Fràntscha. Se *Flem* veanigl suaintar Pastgas ear a dar egna midada cun quegl ca dunna *Christina Straub-Bundi*, ca â gieu nozzas gl' atunn, vut questa parmavera suandar sieus um ca e allas Indias. Ear la scoletta da *Bargugn* sto vurdar par egna nova mussadra, partge l' onda *Margrit Godly* â demissiuno segls davos d' avregl. La Leia Rumàntscha glis angraztga par la lavur prestada a giavischa anavànt tut igl bian. Giufna *Anita Candrian* ca â do dus unviarns scoletta a *Riòlta* e ida la parmavera par egn onn an Angalteara, mo ella turna par sorprendere d' atunn la scoletta vacanta da *Flem*. Nus salagragn da saver bavgnantar ella puspe an noss ravugl rumàntsch. Dunna *Meingia Gees-Tscharner* ad *Almen* â demissiuno la stad cun quegl c' igl vagneva ad ella mengia blear da far igl partgea ad ànc la lavur an scoletta. La Leia Rumàntscha â tutta capiantscha par sia situaziùn, angraztga ear ad ella par sia lavur a giavischa c' ella possi sadeditgear ànc blears onns a sia famiglia. Displaschevalmeing â la Leia gieu nigra mussadra da metter ad *Almen* ad ascheia e quella scoletta sarada davent digl atunn. Las scolettas da *Tgazzas* a *Riòlta* en ear vagnidas sistidas davent digl atunn. Cunzund a *Tgazzas-Vitg* e la situaziùn greava tras quegl c' igl rumàntsch â toccan oz ànc betga cato la continuaziùn basgnevla an scola primara. A *Ratitsch* e la situaziùn garantida agl maint ca la scoletta da *Riòlta* e puspe an funcziùn. Agls otars liacs e 'gl ple favureval. Ear a *Ziràn*, *Scharàns* a *Veulden* vignan oz dadas regularmeing uras rumàntschas an scola. Tuttaveia a *Pasqual* e igl

Rumantsch bagn da tgea tras tuttas classas da la scola primara, cun quegl c' igls scularets rivan bagn samtgeas se da scoletta an scola.

Agl curs digl onn en vagnidas sculadas 6 mattas tras la Leia, numnadameing las giufnas: *Johanna Michael*, Farden, *Barbla Plouda*, Ftan, *Eva Battaglia*, Sched, *Loni Jörg*, Domat, *Pia Eugster*, Alvaschagn, *Irma Casty*, Trin. Sco nus vagn gest getg â giufna Pia Eugster mano la scoletta dad Alvaschagn. Giufna Johanna Michael â surprieu la scoletta da Castrisch a giufna Barbla Plouda quella da Ftan. Digls 31 da marz toccan igls 2 d' avregl e vagnieu do egn curs ca â musso da far figuras da Tgasparet. Prieu part da que curs ân las mattas: *Johanna Micheal*, Castrisch, *Antonia Willi*, Domat, *Claudia Sigron*, Pasqual, *Paulina Janutin*, Tumeagl, *Ursina Sommerau*, Scharàns, *Angelina Secchi*, Ziràn.

Igls 21 da novembar â gieu lia a Tusàn la bagngartageada tearza cunfarenza da la *Cuminànza Mussadras Rumàntschas*. 33 mussadras da tut las valadas ân prieu part da quella. Sear *Giusep Derungs*, surmestar a Cuira, â fatg egn stupent refarat sur digl tgant an scoletta ca e vagnieu publitgieu an «La Pünt».

Nus savagn cunstatar ca, sper las 30 scolettas tudestgas a 15 talianas, existan oz agl Grischùn rumàntsch 42 scolettas, a nus lagn ver sprànza c' ellas possian viver a davantar ple a ple fearmas agl survetsch par noss lungaig rumàntsch. *Anna Lina Felix.*

Regulatif par las paias da las mussadras an vigur digls 1. satembar 1959

A. Relaziùns da la teara:

Amprandùnzas:

amprem a savund onn	frs. 270.—
tearz onn	frs. 320.—

Mussadras:

quart a tschentgaval onn	frs. 370.—
sisaval onn	frs. 395.—
cugl seataval onn cuntainscha la mussadra igl maximum da la paia	frs. 420.—

B. Relaziùns spezialas a da martgieu:

Amprandùnzas:

amprem a savund onn	frs. 330.—
tearz onn	frs. 380.—

Mussadras:

quart a tschentgaval onn	frs. 430.—
sisaval onn	frs. 455.—
cugl seataval onn cuntainscha la mussadra igl maximum da la paia	frs. 480.—

Par tuttas posiziùns: 10 % suplemaint da carischeia.

Nossas societads affiliadas

Società Retorumantscha

La radunanza generala ha nossa società salvà als 20 mai 1959 al «Calanda», Cuaira. La frequenza ais statta fich buna ed ha demuossà l'interess cha 'l pövel rumantsch ha per sia plü veglia società linguistica-culturala. Un bel numer da grandcussgliers our da nossas valladas rumantschas ed eir otras persunas d'utrò chi's rechattai-van quel di illa chapitala grischuna han tut part a nossa tschantada. Davo fat bun il rendaquint da l'an antedaint gnit elet in piazza da signur dr. Gian Caduff, chi demischiunet, signur rav. Fl. Darms, Trin, sco nouv commember da nossa suprastanza. Las otras fatschen-das administrativas fütan svelt evasas.

Signur dr. Alexi Decurtins, conredatur al Dicziunari rumantsch grischun, salvet ün stupend bel referat «*La scienza e la calamità dil romontsch*». Las explicaziuns dal referent bain versà illa materia gnittan tadladas dal auditori cun grand'attenziun ed ingrazchadas cun viv applaus.

Als 14/15 favrer 1959 gnit giovà per la prüma vouta a Zernez il drama «*La Tuor*» cumpilà da nos actuar, *Tista Murk*. Quaista prüma rapreschantaziun ais statta fich bain frequentada da tuot las varts da l'Engiadina. Cul sustegn da la Lia Rumantscha ais stat pussibel a mincha società rumantscha affiliada ad ella da trametter üna delegaziun a Zernez. Sgür e tschert ais quaist stimul davart da la LR bun e salüdaivel. Al poet Tista Murk, chi ha cun si' ouvra sport ün bel inrichamaint a nossa litteratura rumantscha, gratulain nus sincermaing per seis success.

Dürant l'an passà ans vain nus bler occupats cun las chosas da la Lia Rumantscha. La votumaziun disgrazhada dals 1. marz 1959 intimet la LR da reveder parzialmaing seis tschantamaints. Il suottacrit fet eir part a la pitschna cumischiun d'experts chi elavuret ün sböz per novs tschantamaints da la LR. La mira principala ais stat quella da liar la LR plü stret vi da sias societads affiliadas. Quaist puonch gnit realisà introduënd il «Cussegl», chi 's cumpuona

da la suprastanza da la LR e 'ls presidents da las societats affiliadas, sco nouv organ da la LR. In vista a las contribuziuns plü otas da la Confederaziun e dal Chantun Grischun gnit previs da surdar la verificaziun dals quints a l' Uffizi da controlla da las finanzas chantunal. Ils revisuors da quint varan da funcziunar sco cumischiun da gestiun. I fütтан revais eir amo oters artichels dals tschantamaints, trand in consideraziun las criticas in occasiun da la votumaziun dal pövel dals 1. marz 1959.

Tuot las societats rumantschas avettan occasiun d' examinar il sböz da la cumischiun d' experts. Illa radunanza extraordinaria da delegats da la LR dals 24 october 1959 gnit sancziunà il sböz, usche cha la LR posseda novs tschantamaints, chi correspuondan als bsögns odierns.

Als 16 november 1959 ais mort a Winterthur signur prof. dr. *Franz Fankhauser*. El ais stat blers ans ün commember activ e fidel da la Cumischiun filologica dal DRG. Ils merits dal char ed ot stimà defunt vegnan menziunats plü detagliadamaing aint il rapport da la redacziun dal DRG. A nus ans suprastà il dovair d' ingrazchar da cour a signur prof. dr. Franz Fankhauser per l' enorma lavur ch' el ha prestà cun leger correcturas da stampa dal DRG e per sia fideltà demuossada invers nossa granda ouvra e la SRR. Tras testamaint regalet il trapassà a nossa società frs. 500.—. Da sia granda biblioteca survgnit il DRG 144 ouvras, in part revistas importantas, cudeschs, quaderns ed otras publicaziuns chi fuorman ün bel inrichamaint da nossa granda e preziosa biblioteca.

Il quint da gestiun da la SRR per l' an 1959 muossa ün plü d' entradas da frs. 2 155.67. Quaist resultat favuraivel ais d' attribuir al fat cha las spaisas per la stampa da las Annalas sun statta, plü pitschnas, siand ch' avains publichà aint il tom 1959 las veglias ledschas da Ftan, Tschlin e Sent. Ils cuosts da stampa per quaistas funtanas da dret nu chalchan il quint da la SRR. In plü pussibiltettan eir ils fits da chapital plü ots il resultat favuraivel.

Il quint da gestiun e la bilantscha gnittan revais dals duos revisuors e chattats tuot in bun uorden.

Dr. *Nicola Gaudenz*.

Romania

Igl onn veder er' ius a fin sut l' enzenna dil scorpiun. La damonda ortografica ed en connex cun lezza la relaziun culla Ligia Romontscha vevan evocau ina discussiun hanada alla radunonza de s. Stiafen a Trun. Igl ei vegniu concludiu de salvar pils organs della Romania la scripziun veglia dil «de» ed il «da» e d' instanziar tier la LR la repartiziun dils mieds buca ligiai tenor olmas. La votaziun

negativa digl 1. de mars ha reflectau, silmeins en certs loghens della Surselva, quella disfidonza denter frars. Igl ei stau il pensum della suprastonza d' orientar la Ligia e las societads affiliadas dil malesser sursilvan e de far valer ils postulats della Romania per mauns d' ina reorganisaziun della societad de tetg. Nus remarchein ch' ils delegai della LR ein sespruai de capir ils giavischs exponi e ch' il resultat de lur cusseida ha cattau en Surselva in bien sinzur. Possi la nova LR, ch' ei en sia structura pli democratica che la veglia, gudignar entira-mein la confidonza survart il «Grond» uaul.

Sut tals aspects ed a vosta della calamitad finanziaria ei l' acziun della societad en favur dil salvament romontsch stada mudesta. Sin terren dellas ediziuns notifichein nus ils organs tradiziunals, «Ischi» e «Nies Tschespet» ch' ein cumpari en lur annadas 45 e 38. Guglielm Gadola, il vegl campion della novella sursilvana, ha contribuìu la part essenziala vid quellas publicaziuns. Sco separat dil «Calender Romontsch» cun amplificaziun per mauns dellas scolas ei cumpariu da Gion Deplazes «Spigias da nies èr», in cumpendi della litteratura renana. La secziun studentica ha ediu sco tochen dacheu sia periodica «Talina». Ella ha elaborau novs statuts ch' intendan ina pli gronda independenza, senza denton renunziar al contact culla Romania gronda. Lezza ha da sia vart medemamein priu en vosta ina revisiun de statuts e numnau per quella fin ina cumissiun.

Alla propaganda romontscha han surviu ils referats cun projecziuns da Gion Arthur Manetsch «La fatscha de nos vitgs», plinavon l' excursiun della stad a Munt s. Gieri cun referat da P. Tomaschett, conredatur dellas Annalas, e la fiasta romontscha a Rueun. Il ple-dari pils mistergners ei vegnius urdius alla scola professiunala de Compadials. La radunonza generala 1959 a Trun ha discutau ed approbau in program d' acziun detagliau pil cass ventireivel che la nova votaziun duess resultar in gie en favur dil romontsch.

La suprastonza per 1960 secumpona dils signurs: Hendri Spescha, parsura, prof. P. Cavigelli e dr. Alexi Decurtins. La cassa resta viva von els mauns cumprovai digl Ignazi Beer, Via Dreibünden 27, Cuera.

Toni Halter.

Uniun dals Grischs

Cul cour grat invers mieu amih dr. Men Gaudenz da Scuol, ün fervent combattant per nossa chosa rumauntscha, chi l' utuon 1951 m' ho propost scu president da l' Uniun dals Grischs e chi m' ho sustgnieu in möd exemplar, am met vi da la concepziun da mieu ultim rapport a maun da la LR.

Ils problems chi ans haun occupos d'ürant tuot quaists ans passos sun stos ils medems, nempe da tschercher cun tuots mezs da

mantgnair las posiziuns chi as rechattan in nos possess e scha pussibel da reconquistar las posiziuns chi, i'l cuors dals ans passos, ans sun idas persas.

Cha l'interess eir tiers noss cumpatriots d' otras linguas ais avaunt maun demuossa il fat cha noss cuors da rumauntsch per crechieus sun saimper bain frequentos eir scha la perseveranza davart ils scolars lascha suvenz da desiderer. Uschè sun gnies dos cuors l'an scuors a San Murezzan, Puntraschigna a Samedan. Daspera vain do in tuottas vschinaunchas uras da rumauntsch a singulas persunas. Tuots ils magisters as daun granda fadia e meritan davart da l' Uniun dals Grischs per lur premurusa lavur resentieu ingrazchamaint, e nus sperain be ch' els as mettan eir in avegnir a nossa disposiziun per ils intents rumauntschs.

Noss periodics scu il *Fögl Ladin*, chi cun sia premurusa redactura ans orientescha duos voutas l' eivna sur da que chi passa in nossa val ed eir utro, merita da gnir sustgnieu pü intensivamaing davart nossa populaziun e que tres l' abunamaint u tres collavuraziun. Nus gratulains ed ingrazchains a la redactura chi in 40 ans da servezzan illa Stampa engiadinaisa ho presto preziosa lavur per la lingua materna.

Il *Sain Pitschen* ho mantgnieu eir cul nouv caluoster sieu sun sonor, cha nus udins saimper gugent.

L' *Aviöl* cumpera regulermaing ed allegra grands e pitschens cun sias interessantas istorgias.

Cha 'l *Chalender Ladin* cun sieus vstieu da dumengias da l' an scuors in occasiun da sieu 50 evel anniversari fet üna tremenda parada nu fo dabsögn da fer resortir. Als cuvihs vulesse eau metter a cour d' intensiver in avegnir la vendita da quist nos periodic chi nu stuvess mancher in ingünas economias rumauntschas. Ils duos redactuors nu s-chiveschan ingüna fadia e meritan nos resentieu ingrazchamaint e nos sustegn.

Eir il *Dun da Nadel*, chi cumpera an per an, fo tuotta onur a sieu nom e nus essans fich grats eir alla nouva redactura per las bellas uras ch' ella ans spordscha.

L' Uniun dals Grischs ho edieu insembel cun la Lia Rumauntscha la biografia bain reuschida, s-chaffida da giunfra Elisa Perini a favur da nos valent componist, organist e dirigent sar *Otto Barblan*, in occasiun da sieu 100 avel anniversari.

Il problem chi ho occupo ils ultims ans il president da l' Uniun dals Grischs in ot gro ais steda la *grammatica dr. Scheitlin* chi in part ais gnida missa in adöver e chi ho satisfat a magisters e sculers. Per pudair gnir publichedada stu ella pero s' adatter al dicziunari chi as rechatta eir bainbod in sieu ultim stedi da lavur.

Culla grammatica «Il pled puter» sperain nus da pudair metter a disposiziun alla famiglia ladina ed a tuots interessents per nossa lingua ün mez d' instrucziun chi dess svagliar al sculer il plaschair, la buna vöglija e l' interess per la chosa rumauntscha.

A l' autur tuocha per si' immensa lavur il resentieu ingrazchamaint davart tuot ils Ladins ed ouravaunt tuot dal vegl president da l' Uniun dals Grischs.

Una plaschavla e bainfrequentada instituziun ais la *Scoula da paur a Lavin* chi ais gnida creeda e vain mneda da sar rav. Parli. L' Uniun dals Grischs ho pudieu sustgnair quista bella instituziun rumauntscha.

Sar magister da scoula secundara Jon Semadeni ans allegret l' an scuors cun sieu drama «*Il quader chi nu quadra*» chi ais fich bain gratagio e chi gnit do cun grand success la prüma vouta a Scuol. L' Uniun dals Grischs ho da sia vart facilito a bgers Rumauntschs amihs dal teater la frequenza in surpigliand üna granda part dallas spaisas da viedi. La societad dramatica da Samedan ais landervia a preparar il *drama commemorativ* per *Giachem Bivrun*, s-chaffieu cun grand' incletta e grandas cugnuschentschas da nos amih dramaturg dr. Men Gaudenz. Nus spettains dal pövel rumauntsch ladin ch' el fetscha onur a l' autur ed al grand scriptuor rumauntsch e reformatur Giachem Bivrun in frequentand numerusamaing la represchantaziun.

Aunz cu conclüder mia cuorta relaziun am suprasto d' ingrazcher eir alla LR ed a sieu premurus president cordielmaing per il grand sustegn ed agüd chi ans ais gnieu spüert, ouravaunt tuot per la grand' incletta cha quels signuors haun demusso per noss intents.

Cun ils megliders giavüschs da prosperited per il muvimaint rumauntsch il vegl president

dr. Anton Perini.

Renania

Considereschan ins sia posiziun exponida a Flem e Trin ed ora-vontut els vitgs dalla Tumliasca, Mantogna ed en Schons, lu ston ins conceder che la Renania tgira in territori nungetg periclitau. Fuss en Sutselva igl agid dalla Ligia Romontscha cun sia acziun speciala buca vigurus, lu svanessen en cuort ils davos fastitgs romontschs en quei territori. Il prighel crescha mintg' onn: las ovras electricas en Schons tochen ora a Seglias ein en cumpleina construcziun, en Tumliasca s' augmenta la populaziun che sedrezza viers l' industria, e la via dil Bernardin stat avon porta. Quei fatg preten- da ch' era las mesiras encunter quella attacca vegnien intensivadas. Nus sperein ch' il pievel grischun hagi igl avrel dapli capientscha

per ils giavischs romontschs e ch' el metti a disposiziun mieds augmentai.

La missiun principala dalla Renania ein sias publicaziuns: «*La Casa Paterna*» ei ils 1959 cumparida en sia 39 avla annada. Igl ei da remarcar ch' ella porta novissimamein in «*Figliet da la Sutselva*» che vegn screts da scol. sec. Luzi Tscharner e scolast Gion Mani, omis dus ad Andeer. La redacziun dalla «CP» fan Cristian Caduff a Cuera e Ser Flurin Darms a Trin.

Il calender «*Per mintga gi*» ha per nosa satisfacziun saviu augmentar considerablamein sia ediziun, la quala ei vegnida vendida dil tuttafatg. Suenter la mort da siu meritau redactor, prof. dr. h. c. Hercli Bertogg, ha Ser Flurin Darms a Trin surpriu la tgira dalla part sursilvana, ferton che Ser J. Michael a Samedan procura vinvon la part sutsilvana.

Ils uffons da scola obtegnan mintg' onn lur «*Dun da Nadal*» e quei en ina ediziun per la Surselva (redacziun scol. sec. Martin Bundi, Favugn/Sagogn) ed ina per la Sutselva (scol. sec. Jonas Barandun, Niederhasli/Turitg).

Ensemen cun la LR ha la Renania ils 1959 ediu las «*Istorgias II*» da Tumasch Dolf e quelluisa undrau il piunier romontsch en Schons tier siu 70 avel natalezi. Il plascheivel cudisch ei vegnius vendius en in grond diember ed ha cheutras attestau ch' igl idiom sutsilvan vegn legius diligentamein era tiels Sursilvans.

Per bastar al basegns per cudischs da cant, havein nus ediu in carnet cun *canzuns* per chor mischedau, cumponidas da scolast *Risch Gaudenz* a Luven. Quellas canzuns han anflau buna accoglientscha tier nos chors.

Savend che nosa *lectura romontscha* duess vegnir legida prua-mein, ha la Renania surdau a bibliotecas communalas cudischs ord sias reservas.

La *votaziun digl 1. da mars 1959*, che ha snegau il susteniment cantunal alla Ligia Romontscha, ha era tuccau bravamein la Renania. Ensemen cun las autras uniuns romontschas eis ella semessa vidlunder da modificar ils tschentaments dalla Ligia ed ha gidau a tschentar quels sin ina basa che duei egl avegnir satisfar meglier a lur intent.

Els vitgs sursilvans ein puspei in pulit diember da *seras romontschas* vegnidas organisadas che duein gidar a sviluppar il senn per nies lungatg e svegliar igl interess per las organisaziuns romontschas.

El territori dalla Renania sesanflan las biaras *scolettas romontschas*; quellas en Sutselva vegnan organisadas dalla LR, en Sur-

selva sustegn la Renania era finanziamein las scolettas che vegnan organisadas dils vitgs anora.

Il december ha giu liug a Trin la *radunonza da delegai* dalla Renania. Tenor statuts ei il tgamun da nossa uniun viagias en Schons. Niev president dalla Renania ei vegnius eligius signur scolast Gion Mani ad Andeer.

Nus exprimim, per finir, il giavisch ch' il moviment romontsch possi vinavon haver il success ch' el basegna per contonscher sia mira: enfirmir e francar nies lungatg mumma el davos territori ch' el posseda aunc.

Cristian Caduff.

Uniung Rumantscha da Surmeir

La fegn digl onn 1958 veva nossa uniung fatg ena acziung speciala per gudagner anc daples abbonents da nossa periodica meinsila «La Pagina da Surmeir». Igl success è sto modest. Rigia oz betg er tar nous en spirt materialistic? E igl plascheir per igls ideals betg ia a perder? Nossa devisa dess pero adegna esser: «Frestgamaintg anavant». Igl redacter da chesta gasetta dat gronda fadeia per mantigneir ad ella la tscheira populara rumantscha, observond er bung niveau cultural. (La gasettigna dombra tutegna 650 abbonents). An madema moda on er «Igl Noss Sulom» (redacter G. P. Thöni, Basilea) ed igl «Calender Surmiran» (redacziung: Gisep Sigron, Alvagni) catto albiert ainten nossas steivas rumantschas, regalond agls commembers da nossa uniung bunga lectura rumantscha.

Igls 23 avost vainsa gia la radunanza generala a Savognin. Igls dus chors da vallada, Chor viril Sursés e Chor viril Surgôt, on anramo la radunanza cun en per belas canzungs. Igl referat principal ò gia igl noss premuro redacter da la «Pagina», Bonifaci Plaz, Coira. El ò do ena biografia commemorativa sur prof. Giatgen Gisep Candreia, mort 1909. Igl referent ò ancletg fitg bagn da dar en bung maletg da chest valent filolog surmiran, igl cal ò er stgaffia igl fundamaint per l' ortografia surmirana. Differentas publicaziungs da prof. Candreia on catto atenziung gliunsch sur igls cunfegns da nossa tera rumantscha or.

La radunanza generala da chest onn ò er piglia ena resoluziung per mangs da la Leia Rumantscha, exprimond igl giaveisch, tgi er l' Uniung Rumantscha da Surmeir possa finalmaintg esser rapresentada ainten la suprastanza da la LR cun en commember. Nous appellagn a la loialitad da las otras societads rumantschas regiunalas!

Gronda malaviglia ed alteraziung on las midadas ortograficas purto aint' igl ravogl da l' Uniung Rumantscha da Surmeir. Ischan nous pero igls sulets tgi fon opposiziung a midadas pi grondas? La pusiziung da la gronda part da noss pievel surmiran è an dumonda

da lungatg clera e netta: Mantigneir tant scu pussebel igl vigl. Egl prudaint dad ignorar e sbaffager chegl tgi oters on stgaffia per general interess e bagnstar cuminevel?

Surmeir, an special Sursés, è oz anc tarragn rumantsch sang e vigurous. Possa chegl restar uscheial! *Toni Cantieni.*

Uniun da scribents romontschs

L' Uniun da scribents ha teniu sia radunonza generala a Breil ils 26/27 da settember per il di da naschientscha da G. H. Muoth en sia vischnaunca nativa. Alla radunonza generala ha la mesadad da nos commembers priu part. Ella ha entschiet sco usitau cun ina sera hilarica embellida tras il Chor viril da Breil e la gruppa da costums dalla vischnaunca. Ord lur ovras han prelegiu nos commembers: dunna Selina Chönz, Gion Mani, Bon. Plaz e Lud. Hendry, ferton che Cla Biert ha delectau ils auditurs cun canzuns popularas alla ghitarra. Alla radunonza generala vein nus giu il plascher da salidar il secretari dalla USS, dr. F. X. Beidler, e prof. dr. R. Billigmeier dalla California che ha ensemen cun dr. Aug. Maissen ediu la «Poesia Romantscha Contemporana, Contemporary Romansh Poetry». La radunonza generala ha denter auter acceptau dus reglaments impurtonts, «Incumbensas da dramas» che vul sustener dramas originals romontschs e «Dimora da studi» che vul possibilitar als scribents e poets romontschs da mirar sur la seiv pli stretga linguistica e culturala. Ils reglaments vegnan a vegnir publicai proximamein ellas «Novas litteraras».

Il resultat negativ dil pievel grischun en caussa romantscha da calonda mars ha era fatg mal als scribents romontschs. La LR ha suenter la votaziun encuretge dad eliminar quels puncts che han caschunau critica e che pon ver dau la decisiun el senn negativ ni silmeins ver gidau leutier. La midada da structura dalla LR porta, sco nus sperein, buns fretgs ton per la votaziun sco per la collaboraziun denter USSR e LR. El Cussegl dalla LR fa nies president era part, e la pusseivladad ei dada ch'era in da nos members fa part dalla suprastonza pintga da tschun dels, tenor nies manegiar per avantatg dad omisduas parts, essend che gest la suprastonza pintga ha prest mintga gada en sia sedia da decider caussas che pertuccan ils scribents singuls. La scuntrada da scribents prevedida per uonn ei buca reussida. Per l'emprema muncavan ils referents per tractar la dramatica, e la finala — la muneida.

Las «Novas litteraras» ein cumparidas en dus numers; nr. 14 ei staus dedicaus alla critica litterara e numer 15 alla lirica moderna sco allas radunonzas generalas, vul dir allas seras litteraras. Dapi la radunonza generala a Breil segna T. Candinas sco redactor da nies organ, eligius leu unanimamein.

La Cumissiun litterara sut il presidi da dr. A. Decurtins ha giudicau sur nov lavurs igl onn 1959. Ella ha premiau treis ed adossau a treis autras ina renconuschientscha. Deplorablamein ha signur J. Guidon demissiunau sco member dalla CL, senza tochen ussa esser remplazzaus. Nus engraziein ad el sco all'entira CL per sia impurtanta lavur. Pigl onn 1960 ein 12 lavurs entradas. Pli bia ei a nus buc enconuschent.

Cun plascher savein nus menziunar entgins fatgs legreivels. Aschia ei nies member prof. dr. Jon Pult s'avanzaus tier vicepresidente dalla Uniun da scribents svizra, e prof. dr. G. Gadola ha retschiert in premi dalla Fundaziun Schiller per sia ovra litterara. Prof. Guido Calgari ha ediu ina «Storia delle quattro letterature della Svizzera», nua ch'el dedichescha pli che 80 paginas alla litteratura romontscha, quei cun gronda simpatia.

Nies fundatur dalla USR, Tista Murk, ei vegnius incumbensaus da Radio Turitg cun l'ura dallas actualitads romontschas e fa quei per generala cuntentientscha.

Ils amitgs talians dil Tessin e Grischun han fundau cun entgins romontschs in cerchel dil PEN. Vicepresident e representant romontsch ei Andri Peer.

Cun plascher vein nus saviu gratular gl'onn vargau a nies member G. G. Cloetta per siu 85avel ed a T. Dolf per siu 70avel natalezi. Omisdus ein sefatgs grondamein meriteivels per lungatg e cultura romontscha en plaid e canzun. Nus giavischein ad els vinavon bia dis plein sulegl. Ad multos annos!

Ils 18 da settember ei nies uerbel e fideivel commember G. P. Thöny morts a Turitg. Nus lein salvar el en buna memoria.

Alla fin da nies rapport savein nus aunc notificar cun plascher special ch' il suveran grischun ha acceptau il subsidi alla LR ed a sias societads affiliadas, possibilitond cheutras era alla USR da realisar siu program. Nus engraziein da cor a tuts, a signur S. Loringett, alla LR sco a nossas autoritads e buc il davos al pievel per tut agid e capientscha. Possien quels mieds porscher a nus la pusseivladad da survir alla tgira spirtala e culturala da nos Romontschs!

Dr. Gion Deplazes.

Cumünanza Radio Rumantsch

1. *Relaziuns cun la Societed Svizra da Radio (SSR).* La CRR, l'üna da las 9 societeds regiunelas chi fuorman la Societed Svizra da Radio (SSR), la quela ho la concessiun per la part programatica dal radio svizzer, ho da piglier part cuntinuedamaing vi dals problems multifaris da quaist'ultima. Las relaziuns sun bunas, cun la SSR scu cun las otras 8 societeds. Dumandas specielas pervi dal

radio rumauntsch nu fütan da tratter. Ma ils organs da la CRR as stuvettan occuper detagliedamaing cun las tractandas generelas da la SSR, scu la dmura definitiva dals studios da la televisiun, sistem «Vorort» dals programs da radio, reorganisaziuns fundamentelas ed oters problems importants. Las chosas dvaintan vi e pü cumpliche-das e que ais indispensabel da rester alert sül post!

2. *Las emissiuns rumauntschas.* Per quaistas ais la CRR in stretta colliaziun cun il studio da Turitg, chi ais il «Vorort» per quellas. Cuntschaintamaing reuschit que dad augmenter considerabelmaing las uras d'emissiun. Las trattativas per l'augmaint dateschan da divers ans inno, ma la realisaziun data pür da l'october 1959. Sper las emissiuns mensilas sül program naziunel do que uossa emissiuns da minch' eivna sül program regiunel u uschedit program UKW regiunel, chi vain eir deraso sün lingia 6 dal radio telefon. Las emissiuns rumauntschas da minch' eivna cumpiglian per intaunt mincha venderdi ün' ura d' infaunts e la mezz' ura. «Viagiond cul microfon», actualiteds dal territori rumauntsch. Quaist augmaint sfurzet il studio da Turich da 's procurer ün collavureder permanent da lingua rumauntscha e nus essans fich cuntaints, cha nos vivaunt president signur Tista Murk as mettet a l'ouvra cun schlantsch ed entusiassem. Eir las emissiuns da Radioscola, cha la CRR finanziescha, s' augmantettan da 4 sün 6 emissiuns annuelas. Quaist allegraivel success ans do occasiun dad ingrazcher al president, signur prof. dr. h. c. Tank ed al vegl ed al nouv directur dal radio Turich, ils signuors dr. Job e dr. Bächli, scu eir als signuors dr. Ribl, prof. A. Maissen e Tista Murk per lur instancabla premura per la chosa rumauntscha.

3. *Organs da la CRR.* La CRR tscherna sieus organs per ün trienni. L'an 1959 eira an da tscherna. Melavita stuvet Tista Murk as retrer dal post da president causa sia nouva carica scu hom activ dal radio Turich. Eir duos oters vegls cumbattants da la CRR as retrettan, nempe signur S. Loringett scu cumember da la suprastanza, ils signuors dr. G. Caduff e Men Rauch barmör scu members dal cussagl da la CRR. A tuots quatter ün cordiel ingrazchamaint per tuot que ch' els prestettan per la CRR. Scu rimplazzants eleget la radunanza generela als signuors Chr. Badraun scu president, dr. W. Dolf e Chr. Fanzun, ing., scu members da la suprastanza e cuss. guv. dr. E. Huonder, Gion Crest Demarmels, Andeer, e dr. G. Tramèr, Zernez, scu members dal cussagl. Illa Cumischiun da programs rimplazzan ils signuors Beni Dolf e Chr. Badraun als sortants signuors dr. G. Caduff e Tista Murk.

4. *Nouvs emissuors da radio.* Tiers ils 6 emissuors existents dad uondas ultracuortas gnittan miss ad ir duos nouvs, chi emettan ils

duos programs da Beromünster, nempe ün a Seglias in Tumglias-cha per la Tumlias-cha e la Mantogna ed ün sper Valzeina chi deserva la Val dal Rain e la Suot- e Surselva (per part). Illa Cadi exista uossa eir il radio-telefon da frequenza ota. Ils progets per ün emissur in Surset ed in Val d' Alvra e Del sun in lavur, e quel per Schons ais eir in program.

Chr. Badraun.

Publicaziuns dalla Ligia 1959

Curs da Rumantsch da prof dr. J. C. Arquint. Adattaziun sutsilvana da Anna Lina Felix. Ediziun multiplicada.

Il moviment della populaziun romontscha el Grischun ed en Svizra tenor la dumbraziun federala de 1950 da dr. Teodor Rupp. 2. ediziun multiplicada.

Industrialisierung und Romanentum da prof. dr. Jon Pult. 2. ediziun multiplicada.

Istorgias II da Tumasch Dolf. Ventgatreis historias edidas en cuminonza cun la Renania per la cumplenida da 70 onns digl autur.

Nossas Novas nr. 4, Supplement, prospect dils cudischs romontschs venals. Ediziun multiplicada.

OSL e LR ediziuns cumineivlas dall' Ovra svizra per la giuventetgna e la Ligia Romontscha:

Nr. 293 **Ustrida e Nuschaglia**, lad., da R. O. Tönjachen, 2. ediziun.

Nr. 658 **Las istorgias da barba Plasch Calgèr**, surm., da L. Uffer, cudischet III e cudischet IV.

Nr. 660 **Nora e Norina**, surs., da I. Coray-Monn.

Rätoromanisch, Sprache und Kultur da dr. Paul Tomaschett. Stampa zavrada ord igl «Jahrbuch 1959 der Sekundarlehrerkonferenzen der Ostschweiz».

Periodicas

La Pünt, figliet par la Sutselva, do or da la LR an cuminanza cun Roth & Co., Tusàn, Xavla anada, cumpara mintga mains, tanant or igl fanadur ad avust. Redacziun: S. Loringett, Cuir.

La Scoletta, figliet multiplitgieu, cumpara 4 gea agl onn da scola an tuts idioms. Toccan oz en cumparidas 538 paginas. Redacziun: Anna Lina Felix, Razén.

Canzuns

57 canzuns novas en tuts idioms romontschs per chor viril e chor mishedau sin singuls fepls. In register da quellas canzuns ei cumparius el Rapport annual 1958, pagina 8, ni sa vegnir retratgs dil secretariat dalla LR.

3 canzuns novas da Hans Erni, per chor viril: «La cara primavera», «La malaura», «Miu retuorn».

Publicaziuns sustenidas 1959

Burdun da Gian P. Thöny. Ediziun dalla Chasa Paterna.

Canzuns per ina ni pliras vuschs cun accumpignament da clavazin e harmonium: **Davosas Spigias/Letzte Ähren** da Duri Sialm. Ediziun Hug & Co., Turitg, cun susteniment dalla Pro Helvetia, Legat Anton Cadonau e Ligia Romontscha.

Fastitgs e fistatgs, poesias da Teodosi Candinas. Ediziun digl autur.

La Suisse rhétoromane e la défense de sa latinité da dr. Alexi Decurtins. Ediziun Universitad Friburg.

Musica, himna per chor, solo-sopran e clavazin da Duri Sialm, text da prof. dr. Gion Deplazes. Ediziun digl autur.

Tschels onns da prof. dr. G. Gadola. Separats ord «Igl Ischi» 1959». Ediziun digl autur.

13 canzuns per chor mischedau da Risch Gaudenz. Ediziun dalla Renania.

Publicaziuns romontschas u davart il romontsch en revistas d' auter lungatg

Lavurs davart problems, cronica e persunalitads el Grischun romontsch.

Bezzola Reto R., Geschichte und Kultur des Engadins. Wasser- und Energiewirtschaft. Schweizerische Monatsschrift des Schweiz. Wasserwirtschaftsverbandes, Verlag Guggenbühl & Huber, Schweizer Spiegel-Verlag AG, Zürich. November 1959, Nr. 11. Auch Separatdruck.

Biert Cla, Moris neris, traducziun da «Amuras» in furlan da Cjanton Lelo, sot la nape, zenâr-marz 1960 nr. 1. Buletin trimestrâl della Societat Filologjche Furlane. Tip. Doretto, Udine.

Billigmeier/Maissen, Contemporary Romansh Poetry. Poesia Romontscha Contemporana. Published by the Romansh-American Foundation. Editorial «Cortera» Morelia, Michoacan, Mexico 1959.

Boldini Rinaldo, Oscar Nussio, pittore fedele. Quaderni Grigionitaliani, nr. 1, ottobre 1959. Amministrazione Tognola Romolo, Engadinstr. 6, Coira.

Botschaft des Kleinen Rates an den Großen Rat. Ausrichtung eines jährlichen Beitrages des Kantons Graubünden an die Ligia Romontscha/Lia Rumantscha, Heft 3, 1959.

Caduff-Vonmoos Paulina, Kindergärten in den Bergen. Pro Juventute, schweiz. Monatsschrift für Jugendhilfe. Verlag: Zentralsekretariat Pro Juventute, Zürich. Nr. 10, 1959.

Carnot Maurus, Sigisbert. Traducziun in ladin, cumpariu en Sella, Nos Ladins, Ortisei (Bolzano), Nr. 1, 1956/57.

Evolution, Monatsschrift für Kultur, Wirtschaft, Politik. Bern. Juli 1959.
René Aschwanden: Probleme der Europäischen Minderheiten, Popul ladin, Volk der Dolomiten.

Guidon Jon, In terra ladina, orientaziun. Quaderni Grigionitaliani nr. 1, 2, 3, 1959/60. Amministrazione: Tognola Romolo, Engadinstraße 6, Coira.

Klainguti Albert, Bivgnaint ad ün valurus agüdaint. Natur und Mensch, Blätter für Natur- und Heimatschutz. Bestellungen Hans Blum, Eigerstr. 13, Schaffhausen. Nr. 2, September 1959.

Loringett S., Vom Romanischen in der Talschaft Schams. Aus dem Heimatbuch Schams. Ins Deutsche übertragen von L. H. 2. ediziun multiplicada.

Menzel Rich. jun., Die romanischen «Scolettas», 12 Jahre eines sprachbiologischen Experimentes in Graubünden. Tagesanzeiger für Stadt und Kanton Zürich, 24. Januar 1958.

Murk Tista, Le Rhétoroman dans l'Enseignement. Essai de Bibliographie du Rhétoroman à l'Ecole. In Cahiers de l'A.R.U.Lg.Association des Romanistes de l'Université de Liège. Tiré à part Nov. 1958. Pag. 63—86.

Peer Andri, Tren da not, poesia. In Weltschweizer, Zeitschrift der jungen Auslandschweizer, Nr. 12, Mai 1959. Herausgegeben vom Jugenddienst des Auslandschweizerwerkes der «Neuen Helvetischen Gesellschaft» in Bern.

Pult Jon, Wat ieder Eruopeaan over Rheto-Romaans Zwitserland moet weten. Het Pennoen, Beheer en redaktie: L. van Calck, Longinstraat 76, Zellik (Brussel), nr. 2/1959.

Radio-Genossenschaft in Zürich, vierunddreißigster Jahresbericht mit Betriebsrechnung und Bilanz per 31. Dezember 1957 und Budget 1958. **Die romanischen Sendungen.**

Stampa Renato, Salviamo il romancio! Cosa fanno i romanci per salvare la loro lingua? Quaderni Grigionitaliani, nr. 3, 1960. Amministrazione: Tognola Romolo, Engadinstr. 6, Coira.

Las duas votaziuns

dil pievel grischun davart la contribuziun dil Cantun alla Ligia Romontscha/Lia Rumantscha

Alla fin da nies rapport davart igl onn da gestiun 1958 (mars 1958—mars 1959) havein nus fatg cuorta menziun dalla votaziun digl 1. da mars 1959. Per gronda surprisa dad in e scadin fuva la proposta dil Cussegl pign e grond, da conceder alla LR ina contribuziun annuala da frs. 80 000.—, vegnida fiersa cun in pli da mo 214 vuschs; 10 198 vuschs per e 10 412 vuschs encunter. A vuschar eran i 59 % dils votants. La suprastonza dalla LR ha sinquei dau p. m. dalla pressa la suandonta declaronza:

«La suprastonza dalla Ligia Romontscha deplorescha quei esit, tonpli che era il Conclus federal dils 1958 per mantener e rinforzar il lungatg e la cultura romontscha, che prevedeva ina contribuziun annuala da frs. 100 000.—, piarda cheutras sia vigur e croda anavos sil scalem dil dretg da budget.

Cun lur instanzas a Berna ed a Cuera, che sebasan sin ina acziun slargada ed approvada da tut las societads affiliadas, cartevan ils organs responsabels per la LR da far in survetsch al lungatg matern ed alla ierta culturala romontscha e da cumple-nir a medem temps ina missiun da caracter naziunal.

Nunditgond il ,na' digl 1. da mars ein els perschudi da lur duer politic e cultural e cunscients da lur responsablidad histo-rica.

Ei resta ussa alla suprastonza actuala, che sestenta dapi 15 onns per l' organisaziun da tetg e per las societads affiliadas, da cattar la via per contonscher quella mira dalla Ligia che ha dau ad ella dapi 4 decennis il dretg d' existenza.»

Suenter haver priu contact ed esser s'entelgius cul Cussegl pign, che haveva medemamein discussiunau la situaziun en ina da sias sesidas e che fuva vegnius alla medema conclusiun, han ins astgau patertgar ad ina nova votaziun. Ins fuva pertscharts:

*Ch' il pievel grischun hagi cun quella votaziun buca vuliu
snegar al romontsch il dretg d' existenza*

e plinavon

*che la LR astgi buca tschuncanar ni sistir sias acziuns instrada-
das per mantener il romontsch, senza ch' il pievel havessi priu
aunc ina gada posiziun en caussa contribuziun cantunala. Per
quei intent ha il Cussegl pign lu era concludiu in credit da tran-
siziun ord siu fondo cultural.*

Ins fuva era pertscharts che quei accident fuva capitaus oravon-
tut per munconza da sforzs sufficientes per sclarir il votant, cunzun
quel da lungatg tudestg e talian.

El ravugl dalla suprastonza e da sias sesidas culs presidents
dallas societads han ins discussiunau davart la situaziun sco quei
che quella sepresentava suenter la votaziun. Ins ha priu en vesta
ina midada parziala dils tschentaments, ina reponderaziun dil pro-
gram presentaus a Berna ed a Cuera cun occasiun dalle instanzas
per in subsidi augmentau, e formulau las suandontas propostas per
mauns dalla radunonza da delegai dils 9 da matg 1959:

1. *Revisiun parziala dils tschentaments.* Tscharna d'ina cumis-
siun consistenta da: dr. E. Durgiai, sco president, dr. N. Gau-
denz, dr. St. Sonder e Cr. Caduff, sco commembers. (Ina rela-
ziun dalla lavur e dalle propostas da questa cumissiun cun-
tegn il Rapport dalla LR sin pagina 4.)

2. *Applicaziun d' ina nova clav* per la repartiziun dils mieds che fuvan prevedi el program II per ils secretariats a Trun ed a Samedan, suenter che las societads regionalas han schau curdar lur pretensiun per tals. (Mira Rapport dalla LR 1958, pagina 62.)

Adattaziun *dil program slargau* (program II) dils 1956/57, che serefereva oriundamein a subsidis augmentai da frs. 115 000.— davart dalla Confederaziun e dil Cantun, alla summa efectiva da frs. 100 000.— (proposta Berna).

La radunonza extraordinaria da delegai dils 24 d' october 1959 ha lu discussiunau cun tutta peda — il protocol cumpeglia 12 paginas — pugn per pugn dallas propostas e priu sias decisiuns. Ils tschentaments ein vegni approbai cun in grond pli. Il parsura ha saviu serrar la radunonza, exprimend siu plascher surlunder ch' ins ei vegnius perina e ch' ins ha anflau ina via cumineivla en tuttas damondas dispoteivlas. La suandonta resoluziun, acceptada cun grond pli, cuntegn ils elements da reorganisaziun dalla LR.

Resoluziun

«La radunonza extraordinaria dalla Ligia Romontscha/Lia Rumantscha, radunada ussen sonda a Cuera, ha confirmau unanimamein il program slargau d' acziun, sco quei che quel ei vegnius elaboraus per las instanzas dils 1956/57 alla Confederaziun ed al Cantun. Plinavon ha ella approbau la declaronza dils presidents dallas societads afiliadas per mauns dalla Regenza e dil Cussegl grond. La revisiun parziala dils tschentaments dalla LR fa pusseivel ina activitad pli intensiva e che corrispunda meglier als basegns dallas differentas regiuns. Las experiencias fatgas a caschun dalla votaziun digl 1. da mars 1959 intimeschan las instanzas cumpetentas dad informar pli da rudien era ils Grischuns da lungatg tudestg e talian davart ils problems culturals dil Grischun romontsch.

Ils Romontschs e lur societads culturalas speran che lur cumpatriots grischuns demuossien a caschun dalla nova votaziun la capientscha dueivla per la minoritad linguistica, concedend ils mieds absolutamein necessaris che garanteschon la cultivaziun e defensiun da nies lungatg.»

La moziun el Cussegl grond

Ussa, suenter la radunonza extraordinaria, haveva ei num d' entscheiver las preparativas per la nova votaziun. Tier la Regenza havein nus anflau tutta capientscha e bien sustegn. Cun ina moziun

dils 23 da matg 1959, suttascretta dils presidents dallas quater fracziuns dil Cussegl grond, supplicheschan ils moziunaris il Cussegl pign da preparar in niev messadi che tegn ton sco pusseivel quen dalla critica fatga davart igl emprem messadi e che porscha alla LR la pusseivladad da saver ademplir sias incumbensas. La moziun vegn acceptada cun 72 : 0 vuschs.

Il messadi dil Cussegl pign

Il niev messadi dil Cussegl pign parta dalla votaziun negativa digl 1. da mars. Il resultat seigi staus ina sorpresa ed hagi purtau consternaziun en tut ils cercchels cun senn e cor per la tgira dil lungatg romontsch. Ins quintavi gie generalmein cun ina ferma acceptaziun. Da neginas varts fuvan s' annunziai adversaris. Perquei hagi ins era tralascchau acziuns pli grondas da propaganda e sclariment. Aschi differentes ch' ils motivs per refusar in sustegn pudevien esser, astgi ins senza dubi sclauder la supposiziun ch' il pievel grischun hagi vuliu snegar al romontsch il dretg d' existenza. Las raschuns principalas schaigien bein ella munconza d' ina buna entelgientscha e collaboraziun en e denter las societads romontschas. E lu hagi era la pretensiun d' ina activaziun dalla «Cuort Ligia Grischa Trun» e dalla «Chesa Planta Samedan» cun secretariats regiunals anflau ina gronda resistenza, schebein che quella seigi buca semussada publicamein. Il messadi presenta aunc ina gada cun insistenza ils problems dalla Ligia e renda attents al fatg dalla midada parziala dils statuts e dall' impurtonza d' ina participaziun pli stretga dallas societads all' executiva dalla LR. *La revisiun dils quens vegness da cheudenvi fatga dalla Controlla cantunala da finanzas, e la controlla da gestiun dalla Cumissiun da revisiun dalla Ligia.* La Ligia duei esser obligada da presentar al Cussegl pign — era per mauns dil Departament federal digl intern — il rapport e quen annual sco era il program d' acziun ed in preventiv per igl onn che suonda. *Il quen annual duei vegnir approbaus dil Cussegl pign.*

Il Departament d' educaziun ha giavischau era per mauns dalla Regenza e dil Cussegl grond ina declaronza dallas societads, ch' ellas seigien cuntentas cun il program slargau, presentaus en las instanzas dils 1956/57 alla Confederaziun ed al Cantun ed ussa adattaus alla contribuziun augmentada da frs. 100 000.—.

Declaronza dallas societads

«Las societads afiliadas dalla Ligia Romontscha/Lia Rumanstcha considereschon la realisaziun dallas mesiras pil ,manteniment da lungatg e cultura retoromontscha', stipuladas dalla LR ensemen cun las societads sco ellas ein exponidas el messadi dil

Cussegl pign al Cussegl grond, 1958/fascichel 5, nr. 35 ,Contribuziun annuala dil Cantun Grischun alla Ligia Romontscha/Lia Rumantscha' sut 3 c) e 5 ad a) entochen ad o) sco vivon per necessaria ed urgenta. Sulettamein da posiziun ad n) Activaziun dalla ,Cuort Ligia Grischa' e ,Chesa Planta' entras scaffir secretariats regiunals a Samedan e Trun vegn desistiu, suenter che la radunonza da delegai ha approbau la proposta da sia suprastonza. Igl import stipulau per quei intent el program slargau (Istanza alla Confederaziun ed al Cantun 1956) ei prevedius per las societads culturalas el Grischun che restrenschan lur program d' acziun sin lur intschess ed adempleschan cheutras la missiun dils secretariats regiunals prevedi all' entschatta (mira protocol dalla radunonza da delegai dils 9 da matg 1959, pagina 3 e 4). La repartiziun duei vegnir fatga tenor olmas mintgamai sin fundament dalla resp. dumbraziun federala dil pievel (mira Rapport annual LR, pagina 62 e 63).

Questa declaronza vegn surdada per mauns dil Departament d' educaziun, dil Cussegl pign e grond dil Cantun Grischun sco era alla publicitad tras la pressa grischuna locala e quotidiana avon la votaziun.

Ella corrispunda alla voluntad dallas societads affiliadas ed ei suttascretta dil president ed actuar dallas societads sco suonda:

Società Retorumantscha, Romania, Uniun dals Grischs, Renania, Uniung Rumantscha da Surmeir, Uniun da Scripturs romontschs, Cumünanza Radio Rumantsch, Uniun Rumantscha Turitg.»

Nus admettein in grond Dieus paghi al Departament d' educaziun, a signur cuss. guv. dr. A. Bezzola ed a siu secretari dr. Chr. Schmid per ils messadis ed insumma per lur gronda premura e capientscha per ils basegns dalla Romontschia, sco era al Cussegl pign ed al Cussegl grond per lur promptadad *da revegnir* alla damonda dil subsidi cantunal augmentau alla LR ussa en la sessiun d' atun. Igl ei buca da dubitar ch' il Cussegl grond recamondi unanimamein l' istanza al pievel grischun.

La cumissiun predeliberonta dil Cussegl grond

En sia sessiun d' atun dils 16—28 da november 1959 ha il Cussegl grond incumbensau ina cumissiun cun podestà *P. Lanfranchi* sco president, dr. G. Casal, Ch. Krättli, P. Lietha, A. Pinösch, F. Scarpattetti e E. Schmid/Flem, sco commembers da preparar la fatschenta «Contribuziun annuala cantunala alla Ligia Romontscha/Lia Rumantscha». Ad ina sesida da quella ei vegnius envidaus era il parsura dalla LR per dar las informaziuns giavischadas.

Il romontsch avon il Cussegl grond

Ils 25 da november 1959 ha il Cussegl grond tractau la damonda dalla contribuziun cantunala alla Ligia Romontscha/Lia Rumantscha. Deputau P. Lanfranchi ha presentau il tractandum. Dalla discussiun han fatg part ils deputai: P. Lietha, A. Pinösch, dr. G. Casal, F. Scarpatetti, G. Keller, mistral G. Vincenz e cuss. guv. dr. A. Bezzola. Las propostas dil Cussegl pign, sustenidas unanimamein dalla cumissiun predeliberonta, vegnan acceptadas cun 69 encunter 0 vuschs.

*Il Comite d'acziun per ina contribuziun cantunala
alla Ligia Romontscha/Lia Rumantscha*

Ussa aveva il pievel grischun per la secunda gada il davos plaid. Ins ei s'entelgius da formar in Comite d'acziun per la contribuziun cantunala alla Ligia Romontscha/Lia Rumantscha. Era dalla LR spitgav' ins ferm agid per il survetsch d'informaziun e sclariment dil pievel grischun, cunzun ellas valladas da lungatg tudestg e talian. Ils 27 da fevver 1960 ei quei comite seformaus. Cusseglhier dils cantuns dr. Arno Theus veva tarmess l'invitaziun a ver 75 dels. Il comite da lavur ei seconstituius sco suonda: *president:* dr. Arno Theus, cuss. dils cantuns, *vicepresidents:* dr. Gion Darms, cuss. dils cantuns, Paul Raschein, cuss. naziunal e deputau Thomas Roth, president dalla Partida socialdemocratica dil Grischun. Il *secretariat* ha surpriu dr. H. Degiacomi. Dil subcomite dalla pressa han fatg part dr. Andreas Brügger, dr. Georg Casal, Oscar Mayer, Siffredo Spadini e dr. Hans Degiacomi.

Ils exponents romontschs en carica han buca fatg part da quei comite. Quel ha prevediu in'acziun da referats els vitgs principals tudestgs ed ina acziun a scret en l'entira pressa grischuna cun in appel suttascrets digl entir Comite d'acziun. Igl ei lu vegniu organisau referats sco suonda:

Liug	Datum	Referent
Andeer	28 da mars	prof. dr. Hans Plattner
Arosa	30 da mars	dr. Chr. Schmid, sec. dep.
Cazis	28 da mars	Toni Halter, scol. sec.
Claustra	29 da mars	dr. Chr. Schmid, sec. dep.
Cuera	30 da mars	prof. dr. R. R. Bezzola
Domat	25 da mars	mistral Gieri Vincenz
Flem	28 da mars	cuss. guv. dr. A. Bezzola
Glion	25 da mars	deputau A. Scarpatetti
Landquart	31 da mars	cuss. guv. dr. A. Bezzola
Müstair	26 da mars	dr. A. Decurtins
Pasqual	29 da mars	Arno Liesch, sec. dep.
Samedan	24 da mars	dr. Chr. Schmid, sec. dep.

Liug	Datum	Referent
Sta. Maria	27 da mars	dr. A. Decurtins
San Murezzan	25 da mars	dr. N. Biert, red. «NZZ»
Scharàns	21 da mars	prof. dr. Hans Plattner
Scuol	25 da mars	dr. A. Decurtins
Spligia	27 da mars	prof. dr. Hans Plattner
Tavau	23 da mars	cuss. gov. dr. A. Bezzola
Tusaun	25 da mars	dr. Chr. Schmid, sec. dep.
Val	2 d' avrel	prof. dr. Leo Schmid

En Giadina ha l' Uniun dals Grischs procurau in referat da deputau *Anton Arquint* a *Puntraschigna* ed in a *Zuoz*. En *Bergaglia* ha scol. sec. *Gianin Gianotti*, sco president dalla Società culturale di Bregaglia, radunau ses commembers en lur Cesa Alta e referiu davart il romontsch e la votaziun. En Surmir ha la Uniung Ruman-tscha da Surmeir arranschau referats da deputau *A. Scarpatetti* a *Casti* e *Savognin*, en Surselva han Romania e Renania organisau referats en ina retscha vitgs da lur intschess.

Per ils *Tschun vitgs* ha lur Societad historica, cun v. scol. J. U. Meng alla testa, pladiu *dr. Gian Reto Gieré* per in referat en siu ravugl davart il svilup historic-giuridic dil romontsch dapi il temps roman.

Il survetsch dalla pressa

El survetsch per mauns dalla pressa grischuna ein semess ina retscha correspondents. Las treis gasettas dil Grischun talian han purtau dus artechels: *Salviamo il romancio!* e *Cosa fano i romanci per salvare loro lingua?* dalla plema da *prof. dr. Renato Stampa*. Ils dus artechels ein era cumpari en l' enconuschenta revista quartala *Il Grigionitaliano* redigida da *prof. dr. Don Boldini*, il president dalla Pro Grigioni italiano, che ha en num da quella drizzau en tuttas treis gasettas in decidiu clom a sia gliedud per igl agid alla Ligia Romontscha. El scriva:

«Oggi anche il Grigioni Italiano, che sa di non potere mantenere il tesoro della sua lingua se non con l'aiuto del Cantone e della Confederazione, deve fare atto di solidarietà verso quella lingua che, per non potersi appoggiare all' apporto di una grande cultura e di una grande lingua di altra nazione ha un bisogno ben maggiore di questo appoggio. Chi è rimasto a casa il 1. marzo 1959, chi ha allora messo nell' urna un 'No' del quale forse si è pentito, contribuisca il 3 aprile a rendere tanto più forte e più bella questa prova di solidarietà del Grigioni Italiano. Un chiaro e convinto 'Si' per la sovvenzione cantonale alla Lia Rumantscha/Ligia Romontscha.»

El «San Bernardino» ha era cuss. naz. dr. Ettore Tenchio appellau als votants da lungatg talian da star en pil romontsch. Las redacziuns da tuts treis fecls delle Valli han relaschau il davos appell en favur dalla caussa romontscha.

Per la pressa dil Grischun tudestg han mess a disposiziun artechels pli liungs ni pli cuorts ils suandonts signurs:

1. **Dr. Nicolo Biert: Um was es geht.** Zur kantonalen Abstimmung vom 3. April 1960, cumpariu ellas biaras gasettas tudestgas grischunas.
2. **Dr. Conradin Bonorand: Graubündens Kultur am Scheidewege,** cumpariu el Bündner Kirchenbote nr. 2/1960 e copias en fuorma scursanida el Bündner Tagblatt.
3. **Toni Halter: Il romontsch en vuschada,** cumpariu ellas gasettas romontschas.
4. **Dr. Andri Peer: Soll die Kultur kostenlos sein?** Eine Betrachtung zur Abstimmung vom 3. April 1960, cumpariu ellas biaras gasettas tudestgas grischunas.
5. **Dr. Hans Plattner: Helfen wir Romanischbünden,** cumpariu en differents gasettas tudestgas grischunas.
6. **Dr. Jon Pult: Die Sonderaktion der Lia Rumantscha,** cumpariu en differents gasettas tudestgas grischunas.
7. **Alfred Scarpatetti: Gewährung eines jährlichen Kantonsbeitrages an die Ligia Romantscha.** Kurzreferat anlässlich der Delegiertenversammlung der Konservativ-Christlichsozialen Volkspartei vom 21. 2. 1960, cumpariu el Bündner Tagblatt nr. 69 e 70, 1960.
8. **Dr. Christian Schmid: Die neue Vorlage über einen Kantonsbeitrag an die Ligia Romantscha/Lia Rumantscha.** Kurzreferat an der Gründungsversammlung des Aktionskomitees vom 27. 2. 1960.
9. **Dr. Arno Theus: Appel als votants** en tuts treis lungatgs, suttascret dils 75 commembers dil comite.

Ils parsuras da nossas societads han era buca munchentau da sclarir a bucca ed a scret lur populaziun.

Plinavon ein las redacziuns da tuttas gasettas grischunas sedrizadas a lur lecturs, dond a quels la davosa stimulaziun da gie ir a vuschar en favur dil romontsch. Las gasettas han lu era rapportau en pli liungas ni pli cuortas correspondenzas davart ils referats che ein vegni fatgs.

A pèr cun l'acziun ella part dil text dallas gasettas ei era ida l'acziun d'inserats.

En quei connex seigi era fatg dueivla menziun dalla *pressa svizra* che ha cun caschun da mintga acziun da num priu viva part dils quitaus dalla Ligia én siu cumbat da dustonza e da sia lavur pascheivla e seriusa el survetsch da lungatg e cultura romontscha. Nus numnein cheu aunc ina gada nies conburgheis dr. *Nicolo Biert*, il redactur alla Nova Gasetta da Turitg. Sia vusch ha peisa. Seregur-

deien da siu commentar suenter la votaziun digl onn vargau ella «NZZ»: «Rätoromanische Gewissenserforschung. Betriebsunfall oder Strukturkrise?» cun ils suttetels: «Das Menetekel vom 1. März; Unlust bei den Nichtromanen; Versagen der Romanen; Kleinkrieg in den romanischen Stammlanden; Tragik ohne Ausweg».

Ed ussa ha dr. Biert detg en siu referat a S. Murezzi e scret en sia gasetta: «Dreisprachiges Graubünden im Examen, Hilfsbedürftiges Rätoromanisch» e per nossa pressa tudestga grischuna: «Um was es geht» clar e capeivel, tuttavia per nus Romontschs, *pertgei ch' ei mondi ella votaziun dils 3 d' avrel*.

Era en las gasettas «Basler Nachrichten», «Thurgauer Zeitung», «St. Galler Tagblatt» havein nus saviu leger artechels da lur correspondent grischun, dr. *Giachen Grischott* gl' onn vargau ed uonn, artechels da spir capientscha per nossa situaziun, sco:

Hartes Bemühen um Romanischbünden
Keine Absage an die Bündner Romanen
Das rätoromanische Sprachgut bewahren
Ein neues Aktionsprogramm der Ligia Romontscha
Für die Erhaltung des Romanischen.

Era *Arthur Baur*, il cau-redactur dalla «Neue Berner Zeitung», igl autur dalla publicaziun «Wo steht das Rätoromanische heute?», ha cunzun igl onn vargau surviu l' entira pressa svizra tudestga cun numerus artechels che sereferevan a damondas dil manteniment e dalla defensiun da nossa posiziun romontscha sco era alla votaziun.

Mo era en biaras autras gasettas dalla Svizra tudestga, franzosa e taliana ei adina puspei vegniu fatg attent a nies romontsch ed als quitaus per sia dustonza.

Tut cumpru eis ei stau ina propaganda intensiva e digna per la causa romontscha, aschia ch' ins ha astgau spitgar per la dumengia dils 3 d' avrel ina biala vuschada. Quei ei lu era stau il cass.

La votaziun dils 3 d' avrel 1960

Quella gada ei il pievel grischun secumprovaus meglier egl examen che gl' onn vargau. La contribuziun cantunala alla Ligia Romontscha ei vegnida acceptada cun 12 894 encunter 7 599 vuschs. pia cun in pli da 5 295 vuschs. A vuschar ein denton i mo 55 % dils 37 682 votants, pia ver 4 % pli paucs che tschella gada.

Ils resultats da questas duas votaziuns ein per lur muntada historica e simbolica da vischnaunca a vischnaunca aschi interessants, che nus savein buca far cunmeins da publicar quels cheu en nies rapport, mettend a pèr las cefras dils 1959 e dils 1960. Il pertschien dils gies, che scolast Ludwig Huonder ha surpru dad eruir, facilitescha la survesta:

A. Grischun romontsch

Liug	Votaziun 1. 3. 1959			Votaziun 3. 4. 1960		
	Gie	Na	% Gie	Gie	Na	% Gie
Andiast	57	23	71	80	7	92
Ardez	56	19	74	87	17	84
Breil	186	65	74	223	12	95
Brinzeuls	28	9	75	23	5	79
Camuns	16	3	84	18	0	100
Cumbel	46	10	82	54	3	95
Cunter	16	5	76	18	1	95
Degen	44	11	80	60	5	92
Duvin	14	3	82	25	1	96
Falera	68	28	71	88	5	95
Flond	32	8	95	43	1	98
Ftan	44	0	100	67	1	99
Fuldera	24	3	89	22	0	100
Guarda	21	9	70	29	4	88
Ladir	21	12	64	28	4	88
Lags	48	12	80	57	2	97
Lantsch	65	19	78	77	10	88
Lavin	32	3	92	39	1	98
Lü	9	2	82	15	0	100
Lumbrein	94	27	79	132	2	99
Luven	28	14	67	52	1	98
Marmorera	4	0	100	4	0	100
Medel	112	68	62	162	24	87
Mon	13	8	62	24	5	83
Mulegns	11	6	65	19	1	95
Murissen	32	18	64	51	4	93
Müstair	65	62	51	123	25	81
Mustér	279	247	53	424	122	66
Parsonz	14	1	93	21	0	100
Peiden	10	5	67	17	2	90
Pigniu	13	6	69	21	1	96
Pitasch	9	10	47	19	1	95
Ramosch	50	13	77	65	2	97
Riein	15	1	94	31	1	97
Riom	21	9	70	35	3	92
Rona	3	8	27	12	0	100
Rueun	80	31	72	106	7	94
Ruschein	45	15	75	66	4	94
Sagogn	76	9	89	83	1	99
Salouf	35	7	83	50	1	98
Sta. Maria	36	29	55	63	12	84
Savognin	53	34	61	71	12	86
Schlans	31	23	58	43	8	84
Schluein	45	30	60	79	8	91
Schnaus	12	10	55	10	6	63

Liug	Votaziun 1. 3. 1959			Votaziun 3. 4. 1960		
	Gie	Na	% Gie	Gie	Na	% Gie
Scuol	118	34	78	149	13	92
Sent	74	22	77	103	5	96
Sevgein	22	26	46	34	5	87
Siat	27	17	61	54	2	95
Sumvitg	186	142	57	302	45	87
Stierva	6	21	22	18	6	75
Strada	7	3	70	3	3	50
Sur	29	4	88	22	5	81
Surcasti	22	4	85	35	0	100
Surcuolm	15	4	79	18	2	90
Susch	26	5	84	30	1	97
Tarasp	30	5	86	42	5	89
Tersnaus	16	5	76	28	1	97
Tinizong	35	21	62	36	14	72
Trin	70	55	56	96	26	79
Trun	233	112	67	340	32	91
Tschierv	18	6	75	31	0	100
Tschlin	42	10	81	76	3	96
Tujetsch	170	63	73	254	19	93
Uors	16	4	80	14	2	87
Valchava	21	22	48	43	6	88
Vignogn	28	13	68	41	3	93
Vella	63	39	62	87	10	89
Vrin	73	28	72	100	5	95
Vuorz	55	22	88	72	11	87
Zernez	71	24	75	121	9	93
Total %/o			68			89

B. Grischun miez romontsch

Almen	25	10	71	17	8	68
Alvaschagn	24	12	67	29	1	97
Alvagni	44	31	58	43	21	67
Andeer	53	18	74	67	12	85
Bever	17	8	68	27	7	79
Bonaduz	85	113	43	102	65	61
Bravuogn	78	23	77	73	19	79
Calantgil	10	2	83	14	0	100
Casti/Tiefencastel	26	22	54	46	22	68
Casti/Vargistagn	5	1	83	9	1	90
Castrisch	35	38	47	54	22	71
Cazas	66	73	47	88	39	69
Clugin	4	3	57	7	3	70
Domat	306	253	55	378	130	74
Donat	13	4	77	18	0	100
Farera	9	5	64	6	1	85

Liug	Votaziun 1. 3. 1959			Votaziun 3. 4. 1960		
	Gie	Na	% Gie	Gie	Na	% Gie
Filisur	40	37	52	37	29	59
Flem	105	58	64	118	35	71
Glion	141	96	60	155	52	75
Lon	9	3	75	18	4	82
Madulain	7	1	88	11	0	100
Maton	12	2	86	14	1	93
Pasqual	41	32	56	47	20	70
Pazzan/Farden	2	6	25	5	3	63
Pignia	16	5	76	16	0	100
Portein	2	8	20	5	0	100
Pratval	5	5	50	9	1	90
Prez	17	8	65	14	6	70
La Punt-Chamues-ch	9	10	48	17	8	68
Puntraschigna	56	27	67	84	36	70
Razén	107	60	58	108	34	75
Rotan	18	5	78	16	2	89
Samedan	129	79	62	207	48	81
San Murezzan	200	199	50	246	111	69
S-chanf	54	19	74	69	14	83
Scharàns	57	32	64	50	16	76
Sched	17	5	77	22	0	100
Schlarigna	62	22	74	74	13	85
Segl/Eng.	14	9	61	22	1	96
Silvaplana	32	23	58	37	8	82
Surava	15	16	47	29	4	88
Traun	12	2	85	7	2	78
Tumegl	29	7	81	17	8	68
Vaz	132	120	52	201	108	65
Veulden/Feldis	15	3	84	15	1	94
Ziràn	19	13	59	24	10	71
Zuoz	69	26	72	67	17	80
Total %			60			74

C. Grischun talian

Arvigo	2	12	14	8	14	36
Augio	4	14	22	13	8	62
Bivio	5	14	26	7	8	46
Bondo	4	7	36	2	1	66
Braggio	6	4	60	12	0	100
Brusio	70	111	38	67	95	41
Buseno	10	9	52	10	3	77
Cama	10	18	36	32	4	89
Casaccia	1	5	17	4	1	80
Castaneda	6	13	31	6	9	35
Castasegna	7	18	28	6	10	37

Liug	Votaziun 1. 3. 1959			Votaziun 3. 4. 1960		
	Gie	Na	% Gie	Gie	Na	% Gie
Cauco	3	12	20	5	4	56
Grono	31	30	50	39	21	65
Landarenca	2	3	40	6	0	100
Leggia	4	9	31	10	4	71
Lostallo	24	18	57	26	5	85
Mesocco	45	34	57	77	13	86
Poschiavo	260	391	43	340	384	47
Rossa	2	13	13	11	2	85
Roveredo	63	71	48	181	69	72
S. Domenica	2	3	40	4	1	80
S. Maria i. C.	2	7	22	11	5	69
San Vittore	31	26	55	53	17	76
Selma	2	6	25	6	3	66
Soazza	16	12	57	38	8	83
Soglio	4	16	20	6	8	42
Stampa	16	14	53	24	8	75
Verdabbio	2	13	13	7	6	54
Vicosoprano	14	15	48	16	6	72
Total %			41			59

D. Grischun tudestg

Avers	8	12	40	6	16	27
Arosa	154	102	60	153	95	62
Calfreisen	0	5	0	3	4	43
Castiel	2	12	14	3	5	38
Chur	1614	2076	41	1661	2029	41
Churwalden	38	55	41	31	37	46
Conters	6	21	22	10	11	48
Davos	299	474	39	457	409	53
Fanas	11	26	30	12	21	36
Felsberg	55	130	30	61	98	38
Fideris	16	26	38	14	19	42
Fläsch	26	44	52	37	36	51
Flerden	5	19	20	8	11	42
Furna	5	28	15	5	14	27
Fürstenu	17	21	45	17	16	52
Grüsch	19	74	21	26	69	27
Haldenstein	30	56	35	30	51	37
Hinterrhein	5	10	33	3	6	33
Igis	208	278	43	239	263	48
Jenaz	20	94	17	22	72	23
Jenins	25	52	33	16	55	23
Klosters	131	338	28	157	266	37
Küblis	33	54	36	28	20	58
Langwies	18	23	44	19	15	56

Liug	Votaziun 1. 3. 1959			Votaziun 3. 4. 1960		
	Gie	Na	% Gie	Gie	Na	% Gie
Lüen	5	12	30	7	5	28
Luzein	12	51	19	10	37	21
Maienfeld	58	149	34	66	115	36
Maladers	4	39	10	3	17	15
Malans	81	141	37	93	106	47
Malix	18	36	33	17	17	50
Masein	11	25	32	7	18	28
Mastrils	24	43	36	16	43	27
Medels i. Rh.	6	4	60	8	4	67
Molinis	10	9	53	5	13	28
Mutten	2	5	29	4	0	100
Nufenen	9	26	31	9	16	36
Obersaxen	51	94	35	70	90	44
Pagig	5	8	38	7	6	54
Parpan	4	2	67	13	0	100
Peist	9	17	35	11	15	42
Praden	4	7	36	3	7	30
Rongellen	2	5	29	1	3	25
Rothenbrunnen	14	21	40	8	10	45
Saas	13	25	34	11	13	46
Safien	14	52	21	13	40	25
Samnaun	13	31	29	12	16	43
St. Antönien-Ascharina	2	11	16	1	1	50
St. Antönien-Castels	3	10	23	6	8	43
St. Antönien-Rüti	4	13	24	3	4	43
St. Martin	2	7	22	4	10	29
St. Peter	5	15	25	8	13	38
Sarn	9	12	43	6	12	32
Says	7	7	50	4	12	25
Schiers	91	267	26	103	187	36
Schmitten	14	27	34	25	16	61
Seewis i. Pr.	31	116	21	41	81	34
Sils i. D.	40	45	47	34	30	53
Splügen	30	26	54	27	24	53
Sufers	5	7	42	7	12	37
Tamins	49	102	32	35	84	29
Tartar	5	17	23	8	10	45
Tenna	7	14	34	8	13	38
Thusis	98	154	39	116	120	49
Trimmis	52	66	44	50	55	48
Tschappina	4	20	17	2	11	15
Tschiertschen	13	4	76	12	4	75
Untervaz	56	101	36	82	94	46
Urmein	4	6	40	4	2	66
Valendas	29	55	34	13	38	25
Vals	46	179	20	49	177	22

Liug	Votaziun 1. 3. 1959			Votaziun 3. 4. 1960		
	Gie	Na	% Gie	Gie	Na	% Gie
Valzeina	7	7	50	6	0	100
Versam	18	47	28	10	21	30
Wiesen	4	28	12	6	30	16
Zizers	57	103	35	48	67	42
Total %/o			38			43

In pèr consideraziuns davart ils resultats

1. Il carschament dils pertschients

	Votaziun 1. 3. 1959		Votaziun 3. 4. 1960	
	% Gie		% Gie	
A. El Grischun romontsch	68		89	
B. El Grischun miez romontsch	60		74	
C. El Grischun talian	41		59	
D. El Grischun tudestg	38		43	

2. Vuschau cun «gie» ni cun «na» han:

	1959		1960	
	Gie	Na	Gie	Na
A. El Grischun romontsch	3495	1645	4972	569
B. El Grischun miez romontsch	2242	1554	2739	944
C. El Grischun talian	647	909	1053	717
D. El Grischun tudestg	3799	6280	4131	5383

3. Summa dallas vuschs da «gie» e da «na»:

	1959	1960	+ pli — meins
	A. El Grischun romontsch	5140	5541
B. El Grischun miez romontsch	3796	3683	— 113
C. El Grischun talian	1556	1750	+ 194
D. El Grischun tudestg	10079	9514	— 565

4. **Resultats che dattan en egl. Ferton che Ftan, Marmorera e Surcasti** fuvan igl onn vargau las sulettas vischnauncas che han giu votau **cun tuttas vuschs** per la contribuziun alla LR, han uonn 18 vischnauncas contonschiu quei bi resultat. Denter quellas: 3 da lungatg tudestg (Mut, Parpan, Valzeina), 2 da lungatg talian (Landarenca e Braggio) e 13 digl intsches romontsch (Calantgil, Camuns, Donat, Fuldera, Lü, Madulain, Marmorera, Pignia, Portein, Rona, Sched, Surcasti e Tschier).

5. **Arosa** ha giu votau gl'onn vargau cun 154 encunter 102 vuschs ed uonn cun 153 encunter 95 vuschs per la contribuziun. Quei bi resultat ha legrau nus fetg.

6. Era il resultat da **Tavau** d'uonn ei positivs. 457 encunter 409 vuschs (53 % gie), daferton che quel fava ils 1959 negativs cun 299 gies e 474 nas (39 % gie).

7. Che **Cuera**, la capitala grischuna, ha snegau igl agid federal e cantunal alla LR ei da deplorar. In cunfiert ei denton quel ch' il marcau sez sustegn la scoletta romontscha da Cuera cun ina biala contribuziun.

8. Dalla **Purtenza** ha mo Küblis acceptau (58 %).

9. Dil **Scanvetg**: Arosa (62 %), Langwies (56 %), Pagig (54 %).

10. **Tschiertschen** presenta era uonn 75 % gies.

11. **Schmitten**, l' enclava tudestga en l' Alvra, registrescha 61 % gies.

12. **El Grischun talian** han acceptau: Augio 62 %, Bondo 66 %, Braggio 100 %, Buseno 77 %, Cama 89 %, Casaccia 80 %, Cauco 56 %, Grono 65 %, Landarenca 100 %, Leggia 71 %, Lostallo 85 %, Mesocco 86 %, Rossa 85 %, Roveredo 72 %, S. Domenica 80 %, S. Maria i. C. 69 %, San Vittore 76 %, Selma 66 %, Soazza 83 %, Stampa 75 %, Verdabbio 54 %, Vicosoprano 72 %.

La LR engrazia

La dumengia dils 3 d' avrel ha il pievel grischun vuschau cun 12 894 vuschs gie e 7 599 vuschs na per la contribuziun da frs. 80 000.— ad onn alla Ligia Romontscha/Lia Rumantscha. Il suveran ha fatg bien cun in pli da 5 295 vuschs quei ch' el haveva giu refiers cun in pli da mo 214 vuschs igl 1. da mars digl onn vargau.

La Ligia Romontscha engrazia a nossas autoritads cantunalas e communalas, al Comite d' acziun, all' entira pressa grischuna ed als referents che ein semess en survetsch da sclarir ils votants, in summa a tut tgi che ha gidau a preparar questa votaziun da muntada vitala per l' existenza da lungatg e cultura romontscha.

In special engraziament al cau dil Departament d' educaziun, cuss. guv. signur dr. *Andrea Bezzola*, als moziunaris el Cussegl grond, a lur referent, derschader cantunal signur dr. *Wolf Seiler*, ed alla Cumissiun predeliberonta cun signur podestà *Placido Lanfranchi* alla testa. Plinavon engraziein nus zun fetg al Comite d' acziun sut il presidi da cuss. dils cantuns, signur dr. *Arno Theus*, sco era al subcomite dalla pressa, dirigius da signur dr. *Andreas Brügger*, ed als numerus correspondents da nossas gasettas grischunas, quellas da lungatg talian, tudestg e romontsch.

La Ligia Romontscha engrazia al *Grischun talian* che ha quella gada acceptau igl agid cantunal alla LR cun in bi resultat da 59 % gies e dau aschia la cumprova da solidaritad a favur dallas duas minoritads linguisticas grischunas.

Era a nos convischins da *lungatg tudestg* bien engraziament. Sch' ei ha tier els era aunc buca tunschiu per in gie, ein lur resultats

tuttina semegliurai da 38 sin 43 %. Igl ei l'obligaziun da nus Romontschs da cuntinuar cul survetsch d'informaziun ellas cuntradas tudestgas dil Grischun davart il character dalla cultura romontscha e davart ils sforzs che vegnan fatgs per francar l'existenza da quella.

Allura sesenta la Ligia obligada d'engraziar al *pievel romontsch* che ei quella gada semess en retschas serradas da Martina tochen Tschamut per segirar alla Ligia ed a sias societads affiliadas ina lavur bia pli intensiva per la dustonza ner basignusa dalla Romontschia.

Pintga cronica

Uniun federalista da gruppaziuns etnicas europeas (UFGE)

La UFGE cumpeglia 21 commembers ordinaris ed 11 commembers associats. La LR ei commember associat. En 10 principis fundamentals ei circumscret il dretg d'ina grupp. Princip 1 per semeglia secloma: Mintga gruppaziun ha il dretg inviolabel ed inalienabel a protecciun e manteniment da sia atgnadad. Princip 2: Scadin ha il dretg da sedeclarar (bekennen) tier ina naziunalitad ni gruppaziun etnica. Quei confess astga buca vegnir contestaus ni intercuretgs.

La UFGE seradunescha uonn per siu dieschavel congress sur Tschuncheismas a Zuoz. Ins quenta cun ina participaziun da ver 100 dels. Per la dumengia sera ei prevediu ina reuniun cul Chor mischedau da Zuoz che ha surpriu dad organisar igl entir arranschament. La LR vegn era ad esser representada.

Lein haver buna speranza che l'Engiadina semuossi quels gis en siu pli bi vestgiu da primavera. Possi la radunonza far bien cussegl en favur da sias aultas miras.

Nos giubilar

La Ligia ei seprofitada dalla cumplenida dils onns per gratular ed engraziar per lur buna lavur prestada en favur da tiara e pievel romontsch a:

Giunfra *Domenica Messmer* che ha cumplenu 40 onns da survetsch ella Stamparia engiadinaisa, en special sco collaboratura al «Fögl d'Engiadina» e «Fögl Ladin», da quels pli che 20 onns sco redactura.

Dr. *Antoni Perini*, igl uerbel president dalla Uniun dals Grischs, *Robert Camenisch*, igl anteriur burser dalla Societad Retoromontscha, *Tumasch Dolf*, il cumponist, dirigent e scriptur sutsilvan, dr. *Richard Menzel-Giamara*, il fideivel amitg dil romontsch, e dr. *Mar-*

tin Schmid, vegl directur dil Seminari e simpatisont dalla caussa romontscha che han cumplenu lur 70 avel anniversari.

Dr. *Gieri Federspiel*, il marcant e fideivel cumbattant per lungatg e tradiziun da siu Domat e da sias aclas, e v. prof. *Gion Battista Masüger* da Sarn, il nunstunclenteivel protectur e collectur dils vegls giugs retics da nies pievel, ch' ein vargai la sava digls *otgonta*.

Era da nos seniors el cumbat per la pascheivla dustonza romontscha, il cumponist e scribent *Hans Erni*, che ha il di da Nadal 1959 cumplenu siu 92 avel onn, e dil poet e scrutinader dalla historia da siu Bargugn *Gion Gianet Cloetta*, che ha cumplenu 85 onns, seregorda la Ligia cun sentiments d' engrazieivladad e respect.

L' Uniun dals Grischs da Firenze ha festivau en fuorma digna e familiara ses 50 onns d' existenza, radunond Ladins dall' entira Italia el Hotel Milan a Firenze. *Ottavio Steiner* ha referiu, fagend ina cuorsa atras la biala historia dalla secziun da Firenze dapi ils 1900, e *Jon Semadeni*, sco delegau dalla Ligia Romontscha a questa remarcabla ed unica fiasta dils Romontschs egl jester, ha purtau ils salids e buns giavischs dil Grischun romontsch.

Nos morts

Felix Huonder-Sutter 1886–1960. Naschius a Madernal, l' ucliva da Mustér, sin la spunda alla sbuccada dalla romantica Val Russein. Il buobet fa di per di il pulit tschancun via da scola si ed el vitg ed in pèr onns si en Claustra, nua ch' el empren spert e bein tudestg. Suentèr seperfectiunescha el, il bia sco autodidact, en cuntinuada stretga relaziun cun la veta pratica e daventa contabilist en survetsch d' ina firma impressara duront la construcziun dalla viafier da Glion a Mustér. Finida quella lavur entupein nus il mudest e fidau giuven el biro d' advocatura da dr. Alois Steinhauser. Suentèr l' elecziun da lez ella Regenza survegn Felix ina piazza da confidanza tier l' organisaziun dils marcadonts da lenna dalla Svizra a Berna. Dapi ils 1920 survescha Felix Huonder nuninteruttamein all' Uniun svizra dils meisters-scrinaris cun sedia a Turitg, sco secretari e redactur da lur gasetta: «Schweizerische Baumeisterzeitung».

Els onns 20 vegnan fundadas in pèr societads romontschas, dentèr quellas era l' *Uniun romontscha da Turitg*. Felix Huonder ei confundatur e resta in bien padrin da quella tras tut ils onns.

E cu ils da Turitg han fundau lur Societad da Radiodiffusion ein els seregurdai da Felix Huonder cun siu senn exprimiu per damondas da tradiziun e cultura e da sia capientscha per la vart tecnic-commer-

ciala ed han clamau el en lur suprastanza sco representant dalla Svizra retoromontscha. A sia influenza ei per gronda part d'attribuir che Turitg ha lu priu las emissiuns romontschas sut sia pertgironza.

Rodolfo Lorenzo Bivetti 1875–1960. Ins era dapi prest 20 onns endislaus d'entupar beinduras sin via alla posta ni el marcau, denter il triep da dus treis veterans dalla lavur, era nies Rodolfo Bivetti, igl anteriur administratur da posta, gl' amittg dils bials onns da Scuol, nua ch' ins cantav' aunc ensemen sut Luis Cagienard e Robert Cantieni. Co selegrav' ins mintgamai da veser el, il Bergagliot, che plidava e scriveva a perfecziun ils treis lungatgs grischuns, adina da tschera cuntenta, adina salidond cun dus treis migeivels plaids «Co va ei cun tei? e tgei fa il romontsch?». Siu salid fuva stimulaziun. Ed ussa eis el, il vigilont gimnast, daventaus l' unfrenda d' in accident d' auto. Rodolfo Bivetti ei staus dapi ils 1930, ch' el ei sestabilius a Cuera, il fideivel correspondent dil «Rätier» e dil «Fögl», che relatava da quei che curreva e passava sin intschess romontsch en nosa capitala.

Rev. Sur Alois Simonett 1884–1960. Da Mustér/Gonda. Suentter haver surviu sco plevon 10 onns a Tersnaus, 10 onns a Vrin e 13 onns a Schlans ei Rev. Sur Alois Simonett vegnius ils 1943 ad Alvaschagn. El, il plevon da num e da pum romontsch, ha cuninagada viu co il tudestg fageva progress en sia pleiv nova ed ha avertiu la Ligia Romontscha e giavischau che quella seigi gideivla dad arver ina scoletta. Nus havein corrispundiu senza targlinar a siu giavisch, e dapi lu ha Alvaschagn sia scoletta romontscha. Per munconza da localitads ei quella en vigur mo la stad. Denton baghegia ussa lu la vischnaunca ina nova casa da scola e vegn a reservar ina stiva era alla scoletta. Sur Simonett ei staus il bien pertgirader dalla scoletta.

Mario Gross 1913–1960. Ina nauscha attacca dil cor ha sdernau quella veta spir possa e vigur da strusch 48 onns. Mario Gross ei staus 15 onns scolast a Schlarigna. El militar eis el s' avanzaus al grad da major. El ha lu interrut la scola per sededicar a studis dil folclor all' universitad da Turitg. Displascheivlamein ha el buca concludiu quels studis. Sar Mario tuorna en Giadina e surpren la scola primara a S. Murezzi. El ei in passiunau scolast, fervent Romontsch, bien cantadur e dirigent. Per cultivar la semplia canzun populara romontscha ha el fundau e lu dirigiu il Chor mischedau San Murezzan, Schlarigna/Champfer. Cun success ha magister Gross fatg il president dalla Conferenza ladina da magisters. El fuva igl um da gliez dun e temperament ch' ei drova per stimular ed entusiasmar il singul e la cuminonza per ina gronda caussa.

Gian Pitschen Thöny 1882–1959. Burgheis da Ziraun eis el natschius e carschius si a Silvaplana e staus biars onns scolast. Suententer haver calau da dar scola eis el vegnius a Cuera, separticipond leu ad ina fatschenta. Il davos tschancun da sia veta ha el passentau a Turitg. Thöny fuv' in um sc' in pegn d' untgida, grond e spatlau, il marcant bandierel dil Chor viril Engiadina d' avon 50 onns, fervent cantadur era dall'Alpina a Cuera e dil Chor romontsch a Turitg, stupent raquintader da historias e tradiziun d' Engiadina aulta. Sia raquintaziun «Burdun», cumparida el cudischet nr. 76 dalla Chasa Paterna a Lavin, dat perdetga da siu senn per la cultura ladina e da sia carezia per il Grischun. Tenor sia veglia ruaussa sia tschendra el santeri da Silvaplana.

Dr. Karl Naef 1894–1959. Dapi la fundaziun dalla Pro Helvetia, ils 1939, ei dr. jur. Karl Naef staus il secretari da quella, suenter esser staus ina troppa onns secretari dall'Uniun svizra da scripturs e dall'Uniun svizra dils artists. Quei fuvan ils onns avon e duront la secunda uiara, che las ideologias jastras smanatschavan d' inundar era la Svizra e ch' il Cussegl federal cun sustegn dalla Nova Societad Helvetica ha creau la ferma organisaziun dalla dustonza spirtala da nossa tiara, per la quala ual Karl Naef ha luvrau, cun sia entira perschasiun e forza da lavur. La Pro Helvetia ei sesviluppada dapi ils 1939, ch' ella ei seformada, ad ina fundaziun public-giuridica, la purtadra da quei moviment cultural, considerablamein independenta dil stat, mo sustenida da quel cun ina contribuziun annuala dad in milliun francs. Ina da sias tschun miras ei: La promoziun dalla cultura dalla Svizra taliana e retoromontscha. Sia muntada per nies moviment romontsch ei evidentata. En Karl Naef, igl um da profunda cultura dil spért e dil cor, ha la Romontschia giu in grond e niebel amitg.

Prof. dr. Franz Fankhauser 1883–1959. Burgheis da Burgdorf. Dapi ses studis da filologia classica e romanista avon 50 onns, sesents a Winterthur sco zun qualificau magister al gimnasi dil marcau, che semida pli tard en ina scola cantunala. Collaboratur dapi decennis al «Glossaire des patois de la Suisse romande», al «Französisch-etymologisches Wörterbuch» da v. Wartburg ed al «Dicziunari rumantsch grischun» sco era al «Rätisches Namenbuch» da dr. Schorta e dapi ils 1932 commember dalla Cumissiun filologica dil DRG. Nunstunclenteivel cussegliader da tons e tons students per lur dissertaziuns. In um spir buontad, lavur e cunscienza, che ha prestau nundumbreivels survetschs era alla tiara romontscha.

Jean Binet 1893–1960. Cun Jean Binet ei morts in grond amitg dil romontsch. Dapi onns ha sia musica embelliu las emissiuns romon-

tschas al radio. La pintga «Suita grischuna» cun motivs da canzuns popularas e la retscha cumposiziuns da canzuns tenor poesias da Peider Lansel delecteschan adina puspei l' ureglia digl auditor. Natschius da veglia famiglia genevrina, ha el fatg ses studis da musica sut Jacques-Dalcroze. El empren ad enconuscher Otto Barblan, igl organist dalla catedrala da Saint-Pierre, che promovava il giuven talentau. Tras quel daventa el amitg dil Grischun e lu tras Peider Lansel, tier il qual il giuven artist era sco da casa, engarta el era la fontauna dalla poesia lirica ladina che ha inspirau el a tontas cumposiziuns. Binet ha schizun empriu romontsch. Pli tard entupein nus Jean Binet agl institut Jacques-Dalcroze a New York e suenter sco professor da ritmica a Brüssel. Lu tuorna el a Trélez el Cantun Vad per sededicar alla cumposiziun ed alla collaboraziun cun Radio Sottens ed al survetsch dalla Suisa, la societad che tgira ils dretgs d' autur dil cumponist. Quella ha el presidiau biars onns.

Nos morts ruaussien ella pasch da Niessegner. Nus engraziein ad els per lur art e part ch' els han priu da nies moviment en favur d' ina sauna cultivaziun da veta e tradiziun romontscha.

Consideraziuns finalas

La votaziun ei gartegiada. Ligia e societads possedan ussa ils mieds necessaris per carschentar considereivlamein lur acziuns. Possi l' unitad, che ha la finala gidau nus a contonscher la contribuziun federala e cantunala, semantener ed aschia resultar ina lavur pascheivla e constructiva che duei suandar ussa la retscha dils onns da cumbat nuninterrut per ils mieds finansials.

La suprastanza ei stada sin posta era ella burasca suenter l' emprema votaziun e crei oz da haver preparau bein la via per igl avegnir. Als collegas, che ein tras tut ils onns stai penetrai dil medem optimissem sco il parsura per las lavurs ed acziuns dalla Ligia Romontscha, engrazia quel cordialmein.

Cuera, per la fin d' avrel 1960.

Il parsura: S. Loringett.

Rapport approbau dalla suprastanza ils 25 d' avrel 1960.

Quen e bilanza

1959

BILANZA per ils

ACTIVAS

Cassa	frs.	80.50	
Schec postal	»	853.61	
Carnet da spargn:			
Banca cantunala nr. 331831	»	2 330.25	
Banca cantunala nr. 342409	»	840.—	
Banca cantunala nr. 350793	»	2 708.80	
Segirada, valeta da recav	»	1 438.20	
Debiturs dallas ediziuns	»	1 562.23	
Debiturs divers	»	252.75	
Cudischs avon maun	»	30 166.45	
Participaziun Uniuon Radio Turitg	»	200.—	
Activas transitorias	»	11 340.—	frs. 51 772.79
<hr/>			
Maschinas da biro	frs.	1 521.—	
Mobilier da biro	»	1 415.—	
Mobilier en scoletta	»	1.—	
Biblioteca LR e Caviezel	»	1.—	frs. 2 938.—
<hr/>			
Casa Romontscha:			
Legat Florentina Töndury	frs.	5 000.—	
Legat dr. Felix Calonder	»	15 000.—	
 Banca cantunala:			
Legat Anton Cadonau per LR	frs.	10 000.—	
Legat Eduard Bezzola	»	5 000.—	
Legat G. Wilh. Lambercier	»	10 000.—	
Legat Gian Saratz	»	2 500.—	
Legat dr. P. Tuor	»	2 000.—	frs. 49 500.—
<hr/>			
Deficit 1958	frs.	18 194.39	
Deficit 1959	»	27 221.05	frs. 45 415.44
<hr/>			
			<u>frs. 149 626.23</u>

31 december 1959

PASSIVAS

Quen current Banca cantunala	frs. 61 663.—	
Crediturs divers	» 5 916.23	
Crediturs divers/fondos	» 4 987.—	
Passivas transitorias	» 500.—	frs. 73 066.23
	<hr/>	
Emprest Fundaziun Augustin		frs. 3 060.—
Mieds ligiai per ediziuns:		
OSL e LR general	frs. 5 500.—	
La Scoletta, fegl per las mussadras	» 500.—	frs. 6 000.—
	<hr/>	
Autras reservas:		
Contribuziuns per ovras litteraras novas	frs. 11 500.—	
Contribuziuns per ovras musicalas novas	» 5 000.—	
Cumissiun da cant LR	» 500.—	
Per las scolettas	» 1 000.—	frs. 18 000.—
	<hr/>	
Casa Romontscha:		
Legat Florentina Töndury	frs. 5 000.—	
Legat dr. Felix Calonder	» 15 000.—	
Banca cantunala:		
Legat Anton Cadonau per LR	frs. 10 000.—	
Legat Eduard Bezzola	» 5 000.—	
Legat G. Wilh. Lambercier	» 10 000.—	
Legat Gian Saratz	» 2 500.—	
Legat dr. P. Tuor	» 2 000.—	frs. 49 500.—
	<hr/>	
		<u>frs. 149 626.23</u>

Quen d' administraziun 1959

A. Quen general

ENTRADAS

1. Entradas generalas

Confederaziun, contribuziun directa	frs. 50 000.—	
Confederaziun, tras Cantun	» 10 000.—	
Cantun	» 10 000.—	
Vischnauncas romontschas	» 2 056.80	
Tscheins activs	» 1 705.65	
Autras entradas	» 84.20	frs. 73 846.65

2. Entradas diversas

Teater	frs. —.—	
Cuors da lungatg	» 1 240.—	frs. 1 240.—

3. Entradas per las acziuns specialas

Cantun	frs. 18 000.—	
Fundaziun Cadonau	» 800.—	
LR per acziuns specialas	» 720.—	
Vischnauncas per scolettas	» 17 400.—	
Marcau da Cuera	» 5 000.—	
Marcau da Turitg	» 2 000.—	
Domat per acziun speciala	» 650.—	
Renania per scolettas	» 200.—	
Uniun da puras Flem	» 250.—	
Scolarets	» 7 317.60	
Autras entradas	» 100.15	frs. 52 437.75

4. Ord reservas

Premis per ovras litteraras novas	frs. 3 000.—	
Cumissiun litterara USR	» 500.—	frs. 3 500.—

frs. 131 024.40

CUOSTS

1. Cuosts generals

a) Secretariat

Pagas e prestaziuns socialas	frs. 19 013.40	
Viadis, conferenzas, representaziuns	» 2 003.40	
Material da biro	» 1 842.90	
Portis e telefons	» 2 364.30	
Tscheins per locals	» 2 214.—	
Scaldament	» 584.36	
Schubergiar	» 910.90	
Reparaturas e manteniment	» 147.90	
Amortisaziuns per mobílias e maschinas	» 540.—	frs. 29 621.16

b) Cuosts finansials

Tscheins passivs	frs. 965.60	
Taxas da banca e posta	» 195.95	frs. 1 161.55

c) Divers cuosts

Biblioteca ed archiv	frs. 588.55	
Abonnaments e pintgas contribuziuns	» 434.45	
Lavurs tras tiarzas persunas	» 1 530.70	
Segironza per vegls e survivents	» 2 397.10	
Propaganda, Rapport annual	» 3 953.85	
Inserats e prospects	» 498.30	
Segiradas, diversa	» 895.85	frs. 10 298.80

2. Subsidis

a) Subsidis regulars

Societad Retoromontscha	frs. 1 500.—	
Romania	» 1 500.—	
Uniun dals Grischs	» 1 500.—	
Renania	» 1 500.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	» 1 500.—	
Uniun da Scripturs Romontschs	» 500.—	
Cumünanza Radio Rumantsch	» 300.—	frs. 8 300.—

b) Subsidis supplementars allas societads regionalas cun intschess tenor clav nova

Romania	frs. 2 400.—	
Uniun dals Grischs	» 1 620.—	
Renania	» 540.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	» 720.—	
LR per acziuns specialas	» 720.—	frs. 6 000.—

Transport

frs. 55 381.51

	Transport	frs. 55 381.51
c) Subsidis specials		
Per ediziuns litteraras e musicalas . . .	frs. 1 675.—	
Subsidis a particulars	» 1 709.05	
Premis per ovras litteraras novas (poe- sias, prosa, dramatica) a disposiziun dall'USR tenor reglament	frs. 3 000.—	
Cumissiu litterara USR	» 500.—	frs. 6 884.05
3. Acziuns generalas		
Teater	frs. 732.50	
Cuors da lungatg	» 2 705.—	frs. 3 437.50
4. Acziuns specialas per igl intschess periclitau		
a) Scolettas dalla LR:		
*Scoletta: Preaz	frs. 3 318.95	
Calantgil	» 3 564.05	
Flem-Vitg	» 4 309.—	
Flem-Uaul	» 3 061.05	
Glion	» 4 090.—	
Tumegl	» 2 376.—	
Veuldan	» 2 623.—	
Rotan	» 3 476.—	
Ziran	» 2 541.—	
Cazas	» 2 173.—	
Pasqual	» 3 256.—	
Andeer	» 4 153.30	
Scharans	» 2 463.30	
Almen	» 1 320.—	
Realta	» 1 485.—	
Cuera	» 7 165.90	
Material da scola e mobiliar	» 723.35	
Tscheins, schubergiar, scaldament etc. . .	» 2 344.90	frs. 54 443.80
b) Scolettas sustenidas		
Alvaschein	frs. 500.—	
Bravuogn	» 500.—	
Casti	» 500.—	
	Transport frs. 1 500.—	frs. 120 146.86

* Scuntrada cun las prestaziuns dallas vischnauncas e dils scolarets mira pag. 294.

	Transport	frs. 1 500.—	frs. 120 146.86
Castrisch	»	500.—	
Domat	»	2 000.—	
Lantsch	»	500.—	
Puntraschigna	»	500.—	
Razén	»	500.—	
Samedan	»	500.—	
Schlarigna	»	500.—	
Segl	»	383.70	
San Murezzan	»	1 000.—	
Tinizong	»	500.—	
Trin	»	500.—	
Zuoz	»	500.—	frs. 9 383.70
c) Contribuziuns supplementaras a scolettas			
Alvaschein	frs.	294.50	
Castrisch	»	490.—	
Domat	»	2 000.—	frs. 2 784.50
d) Instrucziun dallas mussadras e survigilonza dallas scolettas			
Paga all' instructura	frs.	8 182.70	
Spesas da viadi	»	1 876.85	
Cuosts dils cuors	»	1 712.20	
Diversa	»	320.90	frs. 12 092.65
e) Scuola primara			
Cudischs da scola per Sutselva ed Il Plaun	frs.	—.—	
Cuors en scola	»	360.—	
Cumissiun da scola	»	25.80	
Lectura Sutselva ed Il Plaun	»	1 152.30	
La Scoletta	»	138.—	frs. 1 676.10
f) Mieds reservai			
Premis per ovras litteraras novas tras			
l' Uniun da Scripturs Romontschs	frs.	3 000.—	
Cumissiun litteraraUSR	»	500.—	
Contribuziuns per ovras litteraras novas	»	2 200.—	
Contribuziuns per ovras musicalas novas	»	2 000.—	
Cumissiun da cant	»	500.—	
OSL e LR	»	5 500.—	frs. 13 700.—
			<u>frs. 159 783.81</u>

B. Quen per las ediziuns

ENTRADAS

1. Entradas per las singulas ediziuns

Cantun ord il Fondo cultural. Per ils vocabularis

frs. 25 000.—

2. Vendita da cudischs

Vocabulari tud.-rom. sursilvan	frs. 1 040.60	
Dicziunari tud.-rom. ladin	» 654.54	
Uorsin	» 519.40	
Flurina	» 202.25	
Brunies: Plauntas e bes-chas	» 112.20	
OSL e LR	» 457.73	
Canzunettas e Versets	» 99.10	
Muossavia dramatic	» 24.10	
Pieder Spelau	» 126.55	
Laudinella	» 288.57	
Grammatica, Bien di, bien onn	» 1 168.70	
Canzuns per chors	» 375.25	
Pignoc	» 73.95	
Nossas Praulas	» 124.35	
Musa Romontscha	» 156.10	
Bibliografia I e II	» 132.80	
Cuors da Rumantsch Vallader	» 177.30	
Cuors da Rumantsch Sutsilvan	» 278.10	
Indian Grischun	» 288.90	
Ura da Sulai	» 92.95	
Val sainza stelas	» 29.20	
Istorgias da barba Plasch	» 9.60	
Diversa	» 1 196.03	
		frs. 7 628.27
		<u>frs. 32 628.27</u>

CUOSTS**1. Cuosts per las singulas ediziuns**

Vocabulari rom.-tud. sursilvan	frs. 3 978.50	
Dicziunari rum.-tud. ladin	» 19 180.80	
Vocabulari surmiran	» 533.50	
Vocabulari sutsilvan	» 763.30	
Ovras da P. Linsel	» 183.—	
Davosas Spigias/Letzte Ähren, Canzuns cun accump. da Duri Sialm	» 1 000.—	
Cuors da Rumantsch Sutsilvan	» 1 006.15	
Diversa	» 809.45	frs. 27 454.70

2. Reducziun da valeta

Reducziun dils cudischs avon maun	frs. 3 506.45	
Reducziun dils debiturs	» 128.76	frs. 3 635.21
Avanzament dil quen per las ediziuns		frs. 1 538.36
		<u>frs. 32 628.27</u>

Survesta conto „Scolettas“

294

Scoletta	Cuosts totals	Prestaziun vischnaunca	Prestaziun scolarets	Prestaziun d' autras varts	Cuosts effectivs dalla LR	
Preaz	3 318.95	400.—	210.50		2 708.45	
Calantgil	3 564.05	1 500.—	172.50		1 891.55	
Flem-Vitg	} 7 370.05	5 000.—	796.50	Uniun da puras Flem	250.—	
Flem-Uaul			505.50	Fundaziun Cadonau	400.—	418.05
Glion	4 090.—	2 000.—	885.50	Fundaziun Cadonau	400.—	804.50
Tumegl	2 376.—	400.—	202.—		1 774.—	
Veuldan	2 623.—	600.—	130.—		1 893.—	
Rotan	3 476.—	500.—	203.—	Vischnaunca Pratval	200.—	2 573.—
Ziràn	2 541.—	2 300.—	273.50			
Tgazzas	2 173.—	} 500.—	287.50			
Riòlta	1 485.—		55.25			2 815.25
Pasqual	3 256.—	100.—	183.50		2 972.50	
Andeer	4 153.30	3 050.—	555.50		547.80	
Scharàns	2 463.30	750.—	339.50	Marcau da Turitg	500.—	873.80
Almen	1 320.—	500.—	117.—		703.—	
Cuera	9 510.80	5 000.—	1 897.—		2 613.80	

Mira pagina 240/241 Rapport annual 1959.

Las vischnauncas pagan mintgamai lur contribuziun sin fundament dil budget.

Ei la contribuziun dalla LR el quen sut frs. 500.— vegn la differenza scretta da bien alla vischnaunca el budget niev.

Survesta: Prestaziun dallas vischnauncas allas scolettas

Vischnauncas		1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
		frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.	frs.
Glion	Contribuziun	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	2000	2000
	Local	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Flem	Contribuziun			800	800	800	800	800	1500	1500	3000	3000	3000	3000	5500	5000
	Local			+	+	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Flem-Uaul	Local							+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Contribuziun							+	+	+	+	200	200	200	400	600
Veuldan	Local							*	*	*	*	*	*	*	*	*
	Contribuziun								300	1000	1000	1000	1000	1000	1000	500
Cazas	Local			+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	*	*	*
	Contribuziun			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Tumegl	Contribuziun	+	+	+	+	+	+	+	+	+	200	200	200	400	400	400
	Local	+	+	+	+	+	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Pasqual	Contribuziun	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100	100	100	100	100	100
	Local	+	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	*	*
Rotan	Contribuziun	+	+	+	+	+	+	+	+	+	200	200	200	200	200	500
	Local	+	+	+	+	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Pratval	Contribuziun															200
	Local	+	+	+	+	+	+	+	+	+	400	400	400	400	400	500
Almen	Contribuziun	+	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
	Local	+	+	+	+	+	+	+	+	+	750	750	750	750	750	750
Scharàns	Contribuziun	+	+	+	+	+	+	+	+	+	*	*	*	*	*	*
	Local	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Prez	Contribuziun	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	400	400	400	400	400
	Local	+	+	+	+	+	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Andeer	Contribuziun	+	+	+	+	+	500	500	500	500	500	1000	1000	1000	3080	3050
	Local	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Ziràn	Contribuziun	+	+	+	+	+	+	150	150	150	300	500	500	500	500	2300
	Local	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Calantgil	Contribuziun	+	+	+	+	+	+	+	+	+	400	400	400	500	1000	1500
	Local	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	*

* Local da scoletta gratuit
+ Local da scoletta buca gratuit

Rapport da revisiun

Ils sutsignai revisurs han revediu duas seras il voluminus quen dalla Ligia Romontscha digl onn 1959. El cuort temps impundiu havein nus arisguard la cudischaziun dil traffic stuiu secuntentar cun emprovas, quei vala era per la controlla dalla vendita da cudischs.

La bilanza d' avertura sco era las inscripziuns finalas dil quen da gestiun e dalla bilanza havein nus controllau. La rauba dalla LR sin schec postal e tier la Banca cantunala grischuna ei documentada entras ils respectivs extracts.

Schilunsch che nus havein controllau havein nus saviu constatar ch' il quen ei vegnius menaus schuber ed exactamein.

Danovamein havein nus saviu seperschuader dalla gronda lavur prestada dalla suprastanza e dil secretariat. In special engraziament auda al parsura, signur Loringett, che ha presidiau la LR cun tutta premura e carezia per nies lungatg mumma duront 15 onns, igl emprem senza ed ils davos onns per ina fetg mudesta remuneraziun.

Nus recumandein d' approbar il quen cun engraziament e da dar descharscha als organs responsabels.

Cuera, ils 12 da schaner 1960.

*C. Spescha,
Chr. Candinas,
M. Albertin.*

Glista da commembers da la SRR

Commembers in Grischun

Alexander Emil, dr. iur., Sent
Andry Bernhard, ravarenda, S-chanf
Andry Gisep, magister, Ramosch
Augustin August, Sent
Augustin-Branger Peter, Loestr. 49,
Cuaira
Badraun Christian, dir. da telefon,
Masanserstr. 160, Cuaira
Badraun Clo e figl, impraisa da fale-
gnams, Samedan
Balastèr-Veraguth Amalia, dna.,
San Murezzan
Balastèr Gian F., Zuoz
Banca populera svizzra, San Mu-
rezzan
Bärtsch Paul, stamparia, Cuaira
Bass Emil, silvicultur, Sent
Beer Ignazi, insp. cant., Dreibünden-
str. 27, Cuera
Berry Peter R., dr. med., San Mu-
rezzan
Berther Christian, «Cruna», Sedrun
Bertogg Hercli, prof dr., artavels,
Bondastr. 55, Cuaira
Bezzola Andrea, cussgl. guv., Rohan-
str. 5, Cuaira
Bezzola-Barblan, famiglia, Segl
Bezzola R., dir. «Park-Hotel Wald-
haus», Flem-Casas d'Uaul
Bezzola Robert, Samedan
Bezzola Rudolf, ravarenda, Turich
Biblioteca da scoula, Samedan
Biblioteca chantunela, Cuaira
Biblioteca da scoula, Lavin
Bonorand Conradin, dr. phil., rava-
renda, Luven

Biblioteca romontscha, Claustra,
Mustér
Biblioteca da Ramosch, Ramosch
Biblioteca da magisters, district En,
Scuol
Biert Cla, mag. sec., Gürtelstr. 98,
Cuaira
Biert Linard, mag. sec., Davos-Platz
Bisaz Albert, Lavin
Bischofberger J., stamparia, Cuaira
Bischoff Niculin, silvicultur, Ramosch
Bivetti Rudolf, Salisstr. Cuaira †
Blanke Huldrych, ravarenda, Tschlin
Bonorand Jachen, ertavels, Susch
Bott-Filli Chatrina, magistra,
Valchava
Bott Giosuel Töna, Samedan
Brunner Jon Andri, magister, erta-
vels, Lavin
Brunner Nuot, Schlarigna
Buchli Anna, inspectura per lavuors
manualas da mattas, Zernez
Buchli Andrea, ravarenda, Favugn
Buchli Eduard, Lavin
Bundi Leo, insp. scol., Glion
Bündner Tagblatt, redacziun, Cuaira
Cadalbert Albert, scolast, Rueun
Cadruvi Donat, dr., mistral, Glion
Caduff Gion, negoziant, Tavanasa
Caduff Otto, scolast, Schluein
Cahannes Augustin, dr., v. cussgl. guv.,
Viktoriastr. 10, Cuera
Cajacob Gieri, mistral, Sumvitg
Cajöri Christian, mag. sec., Tusaun
Calonder frars, fatschenta de baghe-
giar, Glion
Calonder Paul, Zernez
Camenisch Robert, geometer, Daleu-
strasse, Cuaira

- Campell Joannes, dr. med. vet., Scuol
 Campell Rudolf, dr. med., Puntraschigna
 Candinas Teodosi, scol. secundar, Wingertweg, Cuera
 Cantieni Leonh., viaggiatur, Cuoira
 Cantieni Otto, magister, Puntraschigna
 Cantieni Toni, mag. sec., Vaz/Lai
 Capaul Balt., scolast, Surcuolm
 Capaul Gion B., v. cussgl. gov., Lumbrein
 Caplazi Placi, pres. de vischnaunca, Surrein/Rabius
 Caratsch-Conradin Simon, S-chanf
 Casanova J., eredis, stamparia, Cuoira
 Casaulta Giachen G., dr. iur., secretari LR, Arnikaweg 25, Cuera
 Caspescha Lorenz, Schnaus
 Casura Giachen, Glion
 Casutt C. Pieder, Nordstr. 29, Cuera
 Casutt Rest Gieri, scolast, Falera
 Cathomas Bistgaun, dr. med., Glion
 Cavegn Geli, scolast, Breil
 Caveng Theodor, plevon, Glion
 Caviezel Christ., mag. sec., Landquart
 Caviezel Fidel, dr. iur., secretari dep., Masanserstr. 31, Cuera
 Caviezel-Arquint Jachen, Cinuos-chel
 Caviezel R. A., Loestr. 117, Cuoira
 Cavigelli Pieder, Loestr. 79, Cuera
 Clostra S. Jon Battista, Müstair
 Clavuot Andrea, dr., Chesa dr. Tgetgel, Samedan
 Clavuot Conradin, cheu da staziun, Giuvaulta
 Clavuot Mario, dr. med., Samedan
 Clavuot Oscar, Chesa Tratschin, Samedan
 Cloetta Gian Gianet, magister, Bravuogn
 Clopath Giachem, scolast, Lohn
 Comuned da Madulain, Madulain
 Comunità da Tschlin, Tschlin
 Condrau Giusep, dr., cuss. naz., Mustér
 Conrad Hans, Ing., Lavin
 Coray Gian, president, Samedan
 Cortini Enrico, Promontogno
 Credit svizzer, San Murezzan
 Crestas Gion, San Murezzan
 Cussagl da scoula, Ardez
 Cussagl da scoula, Bever
 Cussagl da scoula, Ftan
 Cussagl scolastic, Zernez
 Danz Gudench, Alexanderstr. 42, Cuoira
 Darms-Bazzell Andrea, Favugn
 Darms Flurin, plevon, Trin
 Darms Gion, dr. cuss. dils cantuns, Rohanstr., Cuera
 Dazzi Joachim, dr. ing., S-chanf
 Decurtins Alexi, dr. phil., redactur DRG, Tittwiesenstr. 12, Cuera
 Decurtins Franz, cassier, Trun
 Demont Giusep, mistral, Sevgein
 Denoth Casimir, impraisa da fabrica Ramosch
 Denoth Gianin, ing., Scuol
 Denoth Oscar, Scuol
 Denoth Simon, Ramosch
 Deplazes Gion, prof. dr., Buchenweg 2, Cuera
 Der Freie Rätier, redacziun, Cuoira
 Derungs Martin Anton, scolast sec., Andiastr
 Dicziunari rumantsch grischun, Ottostrasse 25, Cuoira
 Diener Hans, silvicultur SIA, Strada
 Disch Ignaz J., Ottostrasse 23, Cuera
 Durband Guido, dr. med., Planira da Lantsch
 Famos Luisa, magistra, Ramosch-Turich
 Fanconi Gian, Loestrasse 57, Cuoira
 Fanzun Jon, Tarasp
 Figilister Reinhard, Samedan
 Filli Andrea, ravarenda, Glion
 Filli Rudolf, ravarenda, Valchava
 Florin Reto, prof. dr., Engadinstr. 24, Cuoira
 Flury Victor, dr. rer. pol., Samedan

- Fögl Ladin, Samedan
 Fonio Anton, dr. prof., Poststr. 19,
 Cuoirà
 Fontana G., dna., Flem
 Foppa Christian, v. cuss. naz.,
 Vignogn
 Form Werner, ravarenda, Schlarigna
 Franciulli Edoardo, insp. scol.,
 Roveredo
 Friberg Leo, negoziant, Tavanasa
 Friberg Otto, deputau, Breil
 Fried gfra. Nesa, Loestr. 79a, Cuoirà
 Frizzoni Ida, dna., Samedan
 Fundaziun Planta, Samedan
 Gagetti Attilio, vins, Scuol
 Gantenbein-Paravicini N., Silva-
 plauna
 Ganzoni Gian, Obergasse, Davos
 Ganzoni Robert, dr. iur, v. cussgl.
 guv., Schlarigna
 Ganzoni-Buchli Robert, dr. iur.,
 Schlarigna
 Garage Palü S. A., Samedan
 Gasser Eggerling & Co., stamparia,
 Cuoirà
 Gaudenz Jachen Ulrich, ravarenda,
 Zernez
 Gaudenz Margr., med. dent., Promon-
 togn
 Gaudenz Men, dr. med., Scuol
 Gaudenz Nicola, dr., Meierweg 27,
 Cuoirà
 Gaudenz Notaporta, daintist, Scuol
 Gassetta Romontscha, Mustér
 Giger-Bundi Carli, Curaglia
 Gilli Peter, commissari d'impostas,
 Zuoz
 Gmür Carl, libreria, Cuoirà
 Graedel Ernst, Samedan
 Grass Chasper Ans, Palace Hotel,
 San Murezzan
 Grass Gion, Il Fuorn/Zernez
 Gredig-Rimathè Alma, Puntraschigna
 Gredig Ruth gfra., Loestrasse 151,
 Cuoirà-Safien
 Gregori Mario, magister, Bravuogn
 Grieshaber Gottfried, geometer,
 San Murezzan
 Gross Mario, magister, Schlarigna †
 Gross Padruot, Sa. Maria
 Guidon Jacques, mag. sec., Zuoz
 Guidon Jon, v. silvicultur, Rhein-
 strasse 76, Cuoirà
 Gut-Saratz Paul, dr. med., San Mu-
 rezzan
 Halter Toni, scolast secundar, Vella
 Heinrich-Filli Jachen, Zernez
 Hendry Ludovic, scolast secundar,
 Sedrun
 Huonder Emmanuel, dr. iur., cuss.
 guv., Cuera-Mustér
 Jäger Nicolo, Sandstrasse 9, Cuoirà
 Janky Peter, scolast, Vuorz
 Jeger Georg, dr. dent., Masanserstr.,
 Cuoirà
 Jehli Peter, magister, San Murezzan
 Jenny Eduard, pres., Bever
 Institut evangelic, Samedan
 Job Anton Jos., «Cruschalva», Rueun
 Juon Peider, directur, Winterweg,
 Cuoirà
 Juvalta-Klainguti Nicolo, Bravuogn
 Juvalta Otto Paul, directur, Schla-
 rigna
 Kaiser-Tester Anton, Samedan
 Kaiser Jacob, falegnam, Samedan
 Kasper Peter, directur da cura, San
 Murezzan
 Klainguti-Saratz Giachen, Hotel Lan-
 guard, Puntraschigna
 Könz-Burckhardt Constant, magister
 a la scoula media, Schraubach,
 Aschera
 Könz Jachen Ulrich, architect,
 Guarda
 Könz Peider, indschegn., Vicosoprano
 Küng Bruno, silvicultur, Strada
 Kunz-Caprez, dna., Loestrasse, Cuoirà
 Kunz-Squeder Nina, Engadinstrasse,
 Cuoirà
 Kuoni SA., frers, Samedan
 La Casa Paterna, Christ. Caduff,
 Obere Plessurstr. 47, Cuera

- Lansel D., Obere Plessurstr. 39,
Cuaira
- Lia Rumantscha, Via da la Plessur 47,
Cuaira
- Liesch Arno, lic. iur., Florentinistr. 9,
Cuera
- Liss Otto, Silvrettastrasse 10, Cuaira
- Loringett Steivan, Via da la Plessur
47, Cuaira
- Lötscher Nina, dna., Ftan
- Lüthi-Plouda Otto, Samedan
- Luzzi Flurin, magister, Ramosch
- Luzzi Not, silvicultur distr., Ramosch
- Luzzi Robert, magister, Lüsai-Lü
- Maggi Moritz, artavels, Glion
- Maissen Alfons, dr. prof., Weinberg-
strasse 14, Cuera
- Maissen Felici, caplon, Zignau
- Maissen Geli, scolast secundar,
Rabius/Surrein
- Maissen Luis, dr. med. dent., neuer
Rätushof, Cuera
- Manella Chasper, Schlarigna
- Manetsch Gion Arthur, Ringstr. 116,
Cuera
- Mani Curo, mag. sec., San Murezzan
- Mani Gion, mag., Andeer
- Mathieu Balser, prof. dr., Cuaira
- Melcher Reto, Samedan
- Mengiardi Jon, pres., Ardez
- Messmer Domenica, Samedan
- Michel Janett, dr. phil., v. rector,
Plessurquai 48, Cuaira
- Michel Simon, Tavo-Wolfgang
- Mischol Chasper, magister, Zuoz
- Mohr Willi, admin. a l'Ospidal Wald-
haus, Cuaira
- Morell Ludwig, magister, Samedan
- Mosca Men, mag. sec., Ftan
- Müller A., Rätusstr. 5, Cuaira
- Muoth Giusep, scolast, Razen
- Muoth Maria, scolasta, Breil
- Murk Tista, Masanserstrasse 158,
Cuaira
- Nadig-Albert Ant., Lantsch
- Nay Marcus, biro fiduziar, Glion
- Neue Bündner Zeitung, redacziun,
Cuaira
- Neuhaus Gisep, Andeer
- Nicolay Linard, landamma, Bra-
vuogn
- Niggli Giachem, San Murezzan
- Nolfi Nicolo, mastral, Lavin
- Oswald Martin, Glion
- Pally Clemens, dr., Albulastrasse 67,
Cuera
- Parli Ursulina, dna., S-chanf
- Pedretti Turo, pittur d'art, Schla-
rigna
- Pelican Gion Martin, rev., Vrin
- Perini Antoni, dr. iur., Samedan
- Pfister-Gredig Robert, villa Bellavita,
Puntraschigna
- Pinösch Adolf, directur general,
Waldhaus Vulpera SA., Vulpera
- Planta Armon, mag. sec., Sent
- Planta Jon Andri, mag., Glattbrugg/
Turich
- de Planta Peter Conradin, dr., büro
d'advocatura, Zuoz
- Planta Rudolf, v. cussgl. guv., Riet-
berg, Rodels
- Platz Bonifazi, scolast, Engadin-
strasse 35, Cuaira
- Pool fradgliunzs, negozi, Savognin
- Preiswerk Rud., dr., Scoula evange-
lica, Samedan
- Pult Jon, dr. phil. prof., Gürtelstr. 8,
Cuaira
- Puorger Gisep, Seraplana
- Rageth Plazi, banca chant., Cuaira
- Raschèr Domenic, magister, Strada
- Ratti Gian, comm. d'impostas, Ma-
dulain
- Ratti Pierin, dr. med. vet., Malögia
- Rauch Erica, magistra, Masein
- Rauch Gisep, ing., Via da la staziun 6
Cuaira †
- Rauch Johann Otto, dr. iur., Scuol
- Regi Valentin, Zernez
- Reuniun sociala, Scuol
- Riatsch Jachen, magister, Ramosch

- Riedi Franz, Apoteca S. Clau, Glion
 Roedel Franz, magister, Bravuogn
 Roedel Linard, Zuoz
 Sala da lectüra, Sent
 Saratz-Trippi A., Puntraschigna
 Saratz G. P., Hotel Saratz, Puntraschigna
 Scola dil marcau de Glion, Glion
 Scoula da S-chanf, S-chanf
 Seeli Gieri, scolast, Flem-vitg
 Seiler Hans, architect, ertevels, Puntraschigna
 Semadeni Cla, magister sec., Strelaweg 21, Cuaira
 Semadeni Jon, mag. sec., Scuol
 Serena Paul, dr. med. vet., Grono
 Sialm Duri, prof., Hansahof, Cuera
 Sialm Gion Batt., caplon, Sumvitg
 Sialm Victor, mistral, Segnas/Mustér
 Sigron Josef, magister, Alvagni-Vitg
 Società d'ütil public, Sa. Maria
 Sonder Stefan, dr. iur., güdisch chant. per giuvenils, Nordstr. 4, Cuaira
 Spertini Giovanni Antonio, Schlarigna
 Spescha Caspar, empl. de banca, Eggerstr. 4, Stampagarten, Cuaira
 Spescha Giac. Gieri, mistral, Pigniu
 Spescha Hendri, scol. sec., Domat
 Spinass Emilio, Schlarigna
 Suprastanza cumünala, Tarasp
 Sutter Otto, advocat, Samedan
 Schaad J., dr., mag. sec., Loestr. 75a, Cuaira
 S-charplatz Alfred, dr. med., Engadinstrasse, Cuaira
 Scheitlin Walter, dr., San Murezzan
 Schmid Töna, insp. scol., Sent
 Schorta Andrea, dr. phil., redactur DRG, Meierweg 21, Cuaira
 Schuler F., libreria, Cuaira
 Schweiz. Volksbibliothek, Kreisstelle, Cuaira
 Staehelin-Saratz A., dna., Puntraschigna
 Stampa Ulrico, dr., Stampa
 Stamparia engiadinaisa, Samedan
 Steier Peter, Riom
 Steiner Jacques, magister, Lavin
 Steinrisser Giac., directur, Loestr. 140, Cuaira
 Steinrisser-Caprez Georg, fam., Schlarigna
 Stettler-Kieni Rud., Silvaplana
 Stricker Aita, gfra., Arosa
 Stupan Victor, magister a la Scoula chant., Weinbergstr. 8, Cuaira
 Taisch Jachen B., Bellavista, Scuol
 Taisch Nuot, Scuol
 Taisch-Hardmeier Töna, Scuol
 Tgetgel-Clalüna Heinrich, magister, Florastr. 15, Cuaira
 Tgetgel Jon Andri, ing., Splügenstrasse 18, Cuaira
 Theus Constantin, plevon, Trun
 Thomas Ursula, Ardez
 Tomaschett Giusep, apoteca, Glion
 Töndury-Tester Gustav, ertevels, Samedan
 Tönjachen Rudolf Olaf, prof. dr., Loestrasse 79a, Cuaira
 Truog-Juvalta Gaudenz, apoteca, Grabenstrasse 40, Cuaira
 Truog-Augustin Josua, Gasthaus Rütli, Cuaira
 Tschander Nuot, silvicultur, S-chanf
 Tscharner Gion, scolast, Trin
 Tschuor Baseli, scolast, Mustér
 Uniun Rumantscha, San Murezzan
 Vasella Giovanni, dr. med., Savognin
 Vital Andrea, ertavels, Ftan
 Vital Chasper Alex, dr. iur., Scuol
 Vital-Rauch Chasper, Sent
 Vital Enrico, mag. sec., Samedan
 Vital Hermann C., Scuol
 Vital Otto, Loestrasse 116, Cuaira
 Vital Ulrich, Scuol
 Vital Wilhelm, magister, Zuoz
 Voneschen H., dr., Rodels
 Vonzun Peider L. B., Ardez
 Wieland Adalbert, mistral, Sumvitg
 Wieser Constant, dr. med., Kreuzgasse 79, Cuaira

Wieser Vinzens, Crusch alba, Zuoz
 Wihler A., dr., ravarenda, Zuoz
 Willy Lucas, scolast, Riein
 Zisler Men, cum. da pulizia, Wein-
 bergstr. 4, Cuoir
 Zonder Niculin, geometer, Sent

Commembers in oters chantuns

Aarg. Kant. Bibliothek, Grossrats-
 gebäude, Aarau
 Alesch M., Signura, Seestr. 85, Erlen-
 bach/ZH
 Barblan Peter, dr., Turnerstr. 26,
 Zürich
 Bass- von Tscherner Rud., dr., Ge-
 meindeholzweg 4, Bottmingen
 Post Basel
 Bazell Men, dr., Rectur a l'Hum-
 boldtianum, Quartierweg 6,
 Muri/BE
 Bernasconi E., dr., Therwil/BL
 Bezzola A., Friedheimstrasse 20,
 Zürich 11
 Bezzola Reto, prof. dr., Schönbühl-
 strasse 14, Zürich 32
 Bibliothèque Cantonale et Universi-
 taire, Fribourg
 Biblioteca centrela, Zürich
 Biblioteca naziunela svizzra, Bern
 Bibliothèque Publique et Universi-
 taire, Genève
 Bibliothèque de l'Université, Av. du
 1er Mars 26, Neuchâtel
 Biert-Rauch Jon, ing., Ob. Bahnhof-
 strasse 7, Baden
 Biert Nicola, dr., red., NZZ, Zürich
 Bisaz-Könz Ottavio, Falkenweg 19,
 Muri/BE
 Bisaz Rudolf, Morgenstr. 12, Güm-
 ligen
 Branger-Duboux Peter, La Tour de
 Peilz/Burier
 Bruppacher Hans, dr., ravarenda,
 Oberdorfstrasse 19, Zollikon/ZH

Buchhandlung G.m.b.H., Romanica,
 Limmatquai 80, II. Etage, Zürich 1
 Der Bund, redacziun, Bern
 Burckhardt Sibylle, Kilchgrund-
 strasse 26, Riehen-Basel
 Cadotsch P., daintist, Pilatusstr. 19,
 Luzern
 Cagianuth J., dr., ertevels, Freie-
 strasse 76, Zürich
 Calonder Edgar, p. Uniun Ruman-
 tscha, Rosshalde 27, Zürich 47
 Camenisch Pius, Collegi Maria-Hilf,
 Sviz
 Campell U., dr., Claridenstr. 20,
 Zürich
 Carl Domenic, Alpenstrasse 54,
 Wabern/BE
 Casper-Monsch Christ., prof., See-
 blickstr. 4, Kreuzlingen
 Casty Oscar, Brombachstr. 35, Basel
 Chable-Lansel dna. Erica, 16 Vil-
 lerense, Genève
 Clavadetscher Emilia gfra., Löwen-
 platz, Luzern
 Clavuot Linard, magister sec.,
 Winterthur
 Cloetta Jost, Goldach/SG
 Coray-Monn Imelda, Hauptstr. 64a,
 Tecknau/BL
 Danuser G., dr., Dornhägliweg 16,
 Arlesheim
 Dip. educaziun del vocabolario dia-
 lettale d. Svizzera Italiana, Bellin-
 zona
 Enz Hans Rudolf, stud., Loretostr. 28,
 Solothurn
 Erni Hans, Davos-Platz
 Etter Philipp, cuss. fed., Bern
 Fallet Emil Ad., Lüchingerstr. 68,
 Zürich 3/45
 Fallet-Gutknecht Otto, Allmend-
 strasse 61, Zürich 2
 Filli Lucia, gfra., Röslistr. 43, Zürich 6
 Florin Lina, Sr., Rämistr. 100, Zürich
 Fontana Fortunat, Ing., Franz
 Langweg 9, Solothurn

- Forschungsbibliothek Prof. Jud,
Universität, Zürich
- Francke A., AG., casa editura, Bern
- Frey-Gaudenz Annina, dna., Ost-
bühlstr. 40, Zürich-Wollishofen
- Frick-Ludwig Nina, dna., Hotel
St. Peter, Zürich
- Frischknecht Alfred, Ing., Uster
- Frizzoni Vittorio, dr., Montarina-
Lugano
- Ganzoni Gian Paul, mag. sec., Drus-
bergstr. 32, Zürich 7/53
- Gaudenz Gilda, rue Fendt 1, Genève
- Gazette de Lausanne, redacziun,
Lausanne
- Gensler G., dr., Giebeleichstr. 90,
Glattbrugg/ZH
- Gieré E., dna., Zollikerstrasse 246,
Zürich
- Gieré-Strebel G. R., dr., Geissbühl,
Herrliberg
- Gloor-Klausener Elsy, dna., Feusis-
bergli 21, Zürich-Altstetten
- Grass Hans, Zähringerstr. 80, Bern
- Gredig-Schwarz Th., Küsnacht/ZH
- Grob-Ganzoni Annapitschna, dna.,
Leisihaldenstr. 6, Kempten
- Guanella Guido, 25, Boulevard Pade-
rewsky, Vevey
- Helbing & Lichtenbahn, editurs,
Freie Strasse 40, Basel
- Hildebrandt W., dr. iur., advocat
Herti, Bülach
- Huber Konrad, prof. dr., Auf der
Grueb, Meilen/ZH
- Huder Jachen, Hegibachstr. 42,
Zürich 27
- Huonder F., Bahnhofplatz 9, Zürich †
- Janett Andrea, insp. forestal, Chut-
zenstr 65, Bern
- Jeger-Wild Max, Peter Ochsstrasse 31.
Basel
- Jenny-Squeder B., dna., Ennenda/GL
- Job J., Brunnenhofstrasse 20,
Zürich 57
- Joos Rob., dr., Hohentwielstr.,
Schaffhausen
- Kaiser Adolf, Steinwiesstr. 4, Zürich
- Klainguti G., Tillierstr. 3, Bern
- Kreis Konrad, Schloßstr. 92, Bern
- Lang H. & Cie., libraria, Bern
- Lehr J. P., 51 Chemin de Grange
Falquet, Chêne-Bougeries/GE
- Lehr Lorenz, Tillierstrasse 44, Bern
- Leupin Hans, Dufourstrasse 45, Bern
- Liebeskind, prof., 55 ch. des Fourches,
Chênes-Bougeries/GE
- Ludwig Carl, prof. dr., Hirzboden-
weg 40, Basel
- Luzzi-Wirth Nicola, Bünistr. 3,
Adliswil/ZH
- Mathieu A., Gottlieb-Kuhnstr. 12,
Bern
- Matossi E., Giebeleichstr. 54,
Glattbrugg
- Matossi Franco, Scherzingen
- Mengiardi Peider, dr. iur., Alten-
bergstrasse 44a, Bern
- Mohr Conradin, ing., dir. da viafier.
Lyssacherstr. 6, Burgdorf
- Mosca Niculin, dr. chem., Bühl-
feld 969, Buchs/AG
- Mosca Cla., dr. med., Mürren
- Mosca Giacumin, dr., apoteca,
Affoltern a. Albis
- Moser P., dr. ing., Guggerstr. 28,
Zollikon
- National-Zeitung, redacziun, Basel
- Neue Zürcher Zeitung, redacziun,
Theaterstrasse, Zürich
- Neuhaus Nuot, St. Gallerstr. 36,
Rorschach
- Nolfi-Clavuot E., indschegn.,
Adliswil
- Nolfi Padrot, dr. phil., Jak. Burck-
hardstr. 17, Zürich 49
- Obrist Walter, Casino, Interlaken
- Ott Hans, dr. ing., Birkenstrasse,
Nussbaumen/AG
- Pedotti G., dr. iur., Tillierstr. 36,
Bern
- Peer Andri, prof. dr., Georgenstr. 35,
Winterthur

- Pelican Giusep, rev., Wiedingstr. 46,
Zürich 3/55
- Perini Elisa, gfra., Morgartenstr. 41,
Zürich 4
- Pfister Alexander, prof. dr., Kilch-
grundstrasse 60, Riehen-Basel
- Planta Domenic, Broggio-Stazione/TI
à Porta, duonna, Chambesy/GE
à Porta Eugen, St. Jean 22, Genève
à Porta Lorenz, dr., Kreuzstrasse 31,
Zürich 8
- Prader-Lötscher Nina, dna., Mai-
acker, Zumikon
- Prader-Schucany Silvia, dna.,
Rütistr. 61, Zürich 7/32
- Pulfer-Conzett Verena, dna., Alpen-
strasse, Rüslikon/ZH
- Pult Florio, 2, ch. J. Ls. Prévost,
case postale, Genève 19
- Regi Conradin, dr. iur., Weidstr. 20,
Thalwil/ZH
- Regi Duosch, ing. agr., Joh. Brüd-
erinstr. 15, Cuaira
- Rikli-Juvalta Ursina, Sonnenrain,
Meilen/ZH
- Ritz Maria, sour d'amalats, Liestal
- Robbi Daniel, Schlosslistr. 43, Bern
- Rüedi E., gfra., Hotel Schwarzer
Adler, Zürich
- Ruoff-Fravi A., dna., Frauenfeld
v. Salis Dora, duonna, Ruhtalstr. 16,
Winterthur
- Salis Jon, Neuwil-Turgi
- Saluz Flurin, dr. med. vet., Grabs
- Scheuermeier Paul, prof. dr., Ale-
xandraweg 34, Bern
- Schlittler-Fanconi, dna., prof.,
Lilienhof 6, Basel
- Schmid Heinrich, dr. phil., Kapf-
steig 33, Zürich 32
- Schneckenburger-Juvalta E., dr. ing.,
Alpstr. 12, Emmenbrücke
- Schneller V., Kreuzweg, Herisau
- Schucan M., Hadlaubstr. 94, Zürich
- Schucany-Calonder Emil, dr. iur.,
Küsnacht/ZH
- Schüle E., Chalet Combation, Crans-
sur-Sierre
- Schulthess Ernst, ravarenda, Basel
- Schuster Gilli Milla, Grundwiesstr. 4,
Küsnacht/ZH
- Schweiz. Institut für Volkskunde,
Augustinergasse 19, Basel
- Schweiz. Vereinsortiment, Olten
- Serena Giacomo, dr. med., chirurgo,
Viale Giuseppe Motta, Bellinzona
- Serena-Güdel N., Hoferweg, Oster-
mundingen
- Singer M., dr., Freudenbergstr. 86,
Zürich
- Société Neuchâteloise de Géographie,
Neuchâtel
- Stump Simon, indsch., Meilen
- Thöny G. Peder, mag. sec., Korn-
feldstr. 63, Riehen/BS
- Thurnes Linard, Schürwies 7,
Zürich 2/38
- Tomaschett Paul, dr. prof., Imfang-
ring 6, Luzern
- Töndury G., prof. dr., Höhestr. 69,
Zürich-Zollikon
- Treig Walter, Löwenstrasse 55/57
Zürich
- Trippi-Stoppani B., Freiestr. 20,
Zürich 32
- Uffer Giatgem, Muralto/TI
- Uffer Leza, dr. Laimatstrasse 4,
St. Gallen
- Universitätsbibliothek, Basel
- Vital Not, indschegner, Zumikon/ZH
- Vonzun Baldi, Zolldienstchef, Win-
gest 210, Buchs/St. Gallen
- Walti R. P., dir., Schösslistr. 25,
Zürich 44
- Wild-Tanner Paula, dna., Forch-
strasse 93, Zürich 7/32
- Wolfensberger-Badrutt A., dna.,
Bederstrasse 109, Zürich 2
- Wüthrich-Grisch Mena, dr., dna.,
Schulhausstrasse 36, Zürich 2
- Zuberbühler E., Zürcherstrasse 15,
Baden

Commembers a l'ester

- Academia R. P. R., Justitutul de lingvistica, Centrul de documentare 194, Calea Victoriei, Bucuresti, Rumänien
- Bibliothèque de l'Université Sorbonne. Service des Périodiques, 47, rue des Ecoles, Paris Ve
- Bouchet M. M., gfra., 30, rue Pascal, Clermont Ferrand, Puy de Dôme
- Bushaw Donald, Mathematics Dept., Washington State College, Pullman Wash. USA
- Fermin M. H. J., dr., gfra., Van Eegenstraat 105, Amsterdam-Z
- Göteborgs Stadsbibliotek, BOX 5096, Göteborg 5
- Hessenland-Buchhandlung, Inh. Edgar Rosenau, Steinweg 41, Marburg/Lahn, Deutschland
- Institut Archéologique Liégeois, Mr. A. Vecqueray, 24, Rue Fabry, Liège, Belgique
- Könz Giacomo, Ditta Könz, Arezzo/IT
- Kungl. Universitetets Bibliotek, Uppsala, Schweden
- Librairie des Méridiens, Klincksieck & Cie., 119, Boulevard St. Germain, Paris VIe
- Miller Patrick, Balliol College, Oxford/GB
- Nijhoff Martinus N. Y., Librairie-Editeur, La Haye, Pays Bas, Lange Voorhout 9
- Peer Plasch Jachen, Via Fratelli Rosselli No. 9, La Spezia, Italia
- Ragaz Gieri, dr., Avenida Providencia 327, Colonia del Valle, Mexico D. F.
- Reise- und Versandbuchhandlung Tyrolia, Maximilianstr. 9, Innsbruck
- Romanisches Seminar der Universität. Innsbruck
- Swets & Zeitlinger, Abt. Zeitschriften, Keizergracht 487, Amsterdam-C, Niederlande
- Tgetgel Chr. M., Architekt, Av. 28 de Juliv 1326-21, Miraflores-Lima
- Universität Innsbruck
- Universitätsbibliothek, Lund, Schweden

Tabla dals morts

Seguind ad ün vegl üsit da las Annalas rendain quia davò l'ultim'onur a quels commembers da la SRR chi i'l cuors da quaist an sun gnüts clamats a megl-dra vita. Nus ils tgnaran in buna memoria!

Bivetti Rodolfo, vegl admin. postal, Cuoira
Gross Mario, magister, San Murezzan
Rauch Gisep, indschegner, Cuoira
Fankhauser Franz, prof. dr., Winterthur
Huonder Felix, Turich

Ün grazcha fich ouravant a tuot quels chi ans dan part eir in avegnir la mort da commembers, pustüt in Svizzra bassa ed a l'ester. Sainza lur agüd resta nossa glista per forza incumpleta.